

Tolkning i asyلفörfarandet

Praktisk vägledning om tolkning inom ramen för asyلفörfarandet

Februari 2024

Den 19 januari 2022 omvandlades Europeiska stödkontoret för asylfrågor (Easo) till Europeiska unionens asylbyrå (EUAA). Alla hänvisningar till Easo eller Easos produkter och organ bör förstås som hänvisningar till EUAA.

Manuskriptet färdigställt i december 2023

Varken Europeiska unionens asylbyrå (EUAA) eller någon person som agerar på byråns vägnar är ansvarig för hur nedanstående uppgifter används.

Luxemburg: Europeiska unionens publikationsbyrå, 2026

Print ISBN 978-92-9410-661-2 doi:10.2847/2047414 BZ-09-23-430-SV-C

PDF ISBN 978-92-9410-660-5 doi:10.2847/8270565 BZ-09-23-430-SV-N

© Europeiska unionens asylbyrå (EUAA), 2026

Omslagsbild, jozefmicic, © Adobe Stock, 2023

Kopiering tillåten med angivande av källan. Tillstånd för användning eller mångfaldigande av delar som inte ägs av EUAA kan behöva sökas direkt från respektive upphovsrättsinnehavare.

Om vägledningen

Varför skapades denna vägledning? Uppdraget för Europeiska unionens asylbyrå (EUAA) är att underlätta och stödja medlemsstaternas och andra Schengenländers (länder inom EU+ ⁽¹⁾) verksamhet inom ramen för genomförandet av det gemensamma europeiska asylsystemet. EUAA:s övergripande mål är att främja ett korrekt och effektivt genomförande av systemet och att möjliggöra konvergens. I enlighet med detta utvecklar byrån gemensamma operativa standarder och indikatorer, riktlinjer och praktiska verktyg.

De mellanstatliga samråden om migration, asyl och flyktingar (IGC) är en statligt ledd, tvärvetenskaplig och interregional samrådsprocess. Samråden underlättar informellt informationsutbyte, riktlinjedebatter och samarbete mellan de 19 deltagande staterna ⁽²⁾ gällande de senaste trenderna inom internationell migration och de framväxande politiska och operativa utmaningarna inom migrationens samtliga faser, inklusive förfaranden för tolkning i asylsamarhang.

Vägledningen har tagits fram gemensamt av EUAA och IGC och kombinerar expertis från både EUAA:s nätverk för asylförfaranden och det transatlantiska IGC-nätverket för tolkningsexperter.

Hur har vägledningen utarbetats? Denna vägledning har skapats av experter från länder i EU+ och från länder utanför EU, med värdefulla bidrag från Europeiska kommissionen, FN:s flyktingkommissarie och Europeiska rådet för flyktingar och fördrivna ⁽³⁾. Utarbetandet underlättades och samordnades av EUAA och IGC. Innan vägledningen slutfördes genomfördes ett samråd med alla länder i EU+ genom EUAA:s nätverk för asylförfaranden.

EUAA och IGC vill tacka medlemmarna i den arbetsgrupp som utarbetade utkastet till denna vägledning, däribland Fariyah Karim, Fien De Pauw, Hetty Klinker, Nicola Fischer, Roska Weber och Rustem Yunusov. Vi vill också tacka Sonja Pöllabauer, som gav värdefull återkoppling i en särskild granskning.

Vem bör använda denna vägledning? Denna vägledning är i första hand avsedd för tolkar inom ramen för asylförfarandet. Verktuget är dessutom användbart för intervjuare, tolksamordnare, kvalitetssäkringsansvariga och alla andra personer som på något sätt arbetar med internationellt skydd.

⁽¹⁾ De 27 medlemsstaterna i Europeiska unionen samt Island, Liechtenstein, Norge och Schweiz.

⁽²⁾ De deltagande staterna är Australien, Belgien, Danmark, Finland, Förenta staterna, Grekland, Irland, Kanada, Nederländerna, Norge, Nya Zeeland, Polen, Portugal, Schweiz, Spanien, Storbritannien, Sverige, Tyskland och Österrike. Som en del av IGC-nätverket bidrog de deltagande staterna till utarbetandet av denna vägledning, på området för tolkning inom ramen för asylförfaranden.

⁽³⁾ Observera att den slutliga vägledningen inte nödvändigtvis återspeglar de ståndpunkter som framförts av FN:s flyktingkommissarie och Europeiska rådet för flyktingar och fördrivna.

Hur förhåller sig denna vägledning till nationell lagstiftning och praxis?

Detta är ett mjukt konvergensverktyg som inte är rättsligt bindande. Det återspeglar gemensamt överenskomna standarder som antogs av EUAA:s styrelse den 22 januari 2024.

Ansvarsfriskrivning

Denna vägledning utarbetades utan att det påverkar principen att endast Europeiska unionens domstol kan ge en auktoritativ tolkning av unionsrätten.

Innehåll

Förkortningar	7
Inledning	8
1. Asylförfarandet – en översikt	10
1.1. Internationellt skydd och asylförfarandet.....	10
1.2. Rättigheter och skyldigheter för sökande.....	14
1.3. De viktigaste etapperna av asylförfarandet och de olika typerna av intervjuer	15
1.3.1. Inlämning av ansökan: registreringsintervju	17
1.3.2. Förfaranden för bedömning av huruvida en ansökan kan tas upp till prövning: bedömningsintervjuer.....	18
1.3.3. Prövning av ansökan: personlig intervju	20
1.3.4. Delgivning av beslutet	20
1.3.5. Förfarande i andra instans: överklagandeintervju.....	21
1.3.6. Upphörande av internationellt skydd.....	21
1.4. Den personliga intervjuens faser	21
1.4.1. Förberedelse	22
1.4.2. Inledning	22
1.4.3. Genomförande	23
1.4.4. Avslutning.....	25
2. Viktiga principer för tolkning inom ramen för asylförfarandet.....	26
2.1. Professionalism och integritet.....	26
2.2. Korrekthet och fullständighet	28
2.3. Konfidentialitet.....	30
2.4. Opartiskhet och neutralitet	31
3. Tolkning vid asylintervjuer	33
3.1. Kommunikation och språk.....	33
3.1.1. Maktobalans	33
3.1.2. Transkulturell kommunikation	34
3.1.3. Terminologi.....	35
3.2. Före intervjun.....	36
3.3. Under intervjun.....	36
3.3.1. Konsekutivtolkning.....	37

3.3.2. Prima vista-översättning	39
3.3.3. Anteckningar	40
3.3.4. Strategier för tolkning.....	41
3.4. Efter intervjun.....	48
3.5. Tolkning på distans.....	48
4. Tolkning för sökande som befinner sig i en utsatt situation	52
4.1. Utsatthet inom ramen för asylförfarandet	52
4.2. Grupper som befinner sig i en utsatt situation.....	53
4.2.1. Barn.....	53
4.2.2. Hbtqi-personer	54
4.2.3. Offer för sexuellt och könsrelaterat våld.....	57
4.2.4. Offer för människohandel	58
4.2.5. Offer för tortyr eller andra former av våld.....	58
4.2.6. Personer med psykisk ohälsa	59
4.2.7. Personer med fysiska eller intellektuella funktionsnedsättningar.....	59
4.3. Strategier för tolkning för sökande som befinner sig i en utsatt situation	60
4.3.1. Att bidra till en förtroendeingivande atmosfär.....	60
4.3.2. Att samarbeta med sökanden och intervjuaren.....	61
4.3.3. Att tolka för barn.....	62
4.3.4. Tolkning för hbtqi-personer	62
5. Värna om ditt välbefinnande	64
5.1. Stress	64
5.2. Inverkan av traumatiska berättelser	64
5.3. Hanteringsstrategier	65
5.3.1. Kortsiktiga strategier.....	65
5.3.2. Långsiktiga strategier.....	68

Förkortningar

Förkortning	Definition
1951 års flyktingkonvention	1951 års konvention angående flyktingars rättsliga ställning, ändrad genom dess protokoll från 1967
direktivet om asylförfaranden (omarbetning)	Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/32/EU av den 26 juni 2013 om gemensamma förfaranden för att bevilja och återkalla internationellt skydd (omarbetning)
direktivet om mottagningsvillkor (omarbetning)	Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/33/EU av den 26 juni 2013 om normer för mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd (omarbetning)
Dublin III-förordningen	Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 604/2013 av den 26 juni 2013 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandssmedborgare eller en statslös person har lämnat in i någon medlemsstat (omarbetning)
EU	Europeiska unionen
EUAA	Europeiska unionens asylbyrå
Eurodacförordningen	Rådets förordning (EG) nr 2725/2000 av den 11 december 2000 om inrättande av Eurodac för jämförelse av fingeravtryck för en effektiv tillämpning av Dublinkonventionen
hbtqi	homosexuella, bisexuella, transpersoner, queera och intersexpersoner
IGC	mellanstatliga samråd om migration, asyl och flyktingar (Intergovernmental Consultations on Migration, Asylum and Refugees)
skyddsgrundsdirektivet (omarbetning)	Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU av den 13 december 2011 om normer för när tredjelandssmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet (omarbetning)
SOGIESC	sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck och/eller könsskarakteristika

Inledning

Asylförfarandet garanterar att personer i behov av internationellt skydd kan beviljas sådant skydd i ett asylland. Tolkar har en central roll i förfarandet. De fungerar som ett mellanled för alla de aktörer som deltar i processen. En särskilt viktig roll som tolkarna har är att göra det möjligt för intervjuaren och sökanden att kommunicera med varandra. Språket är en nyckelkomponent i alla etapper av asylförfarandet. Under hela asylförfarandet, inklusive tillgången till förfarandet, prövningsfasen och överklagandeförfarandet, är det viktigt att sökanden, intervjuaren och de andra deltagarna förstår varandra fullt ut. Kärnan i asylförfarandet är den personliga intervjun. Under intervjun får sökanden möjlighet att lägga fram sin ansökan om internationellt skydd tillsammans med all relevant information som sedan kommer att ligga till grund för myndighetens beslut.

Denna praktiska vägledning är avsedd för tolkar som arbetar inom ramen för asylförfarandet. Den innehåller tydlig och konkret information om

- vad du kan förvänta dig när du arbetar inom ramen för asylförfarandet,
- vilken roll du har i förfarandet,
- hur du ska utföra dina arbetsuppgifter i enlighet med internationella standarder.

Vägledningen inleds med viktig information om asylförfarandet (sammanhang, viktiga etapper och aktörer), med fokus på den personliga intervjun. Den tar sedan upp viktiga principer som alla tolkar som arbetar inom ramen för asylförfarandet måste följa och tolkningsriktlinjer, bland annat för tolkning på distans. I vägledningen presenteras sedan överväganden som rör sökande som befinner sig i en utsatt situation och strategier för tolkning som bör användas vid kontakt med dem. Dessutom innehåller vägledningen tips på hur du kan värna om ditt välbefinnande.

Vägledningen kompletteras med följande ytterligare resurser för att hjälpa dig i ditt dagliga arbete:

- Tio grundläggande regler som hjälper dig att komma ihåg de viktigaste aspekterna av tolkning inom ramen för asylförfarandet (finns som affisch och på baksidan av mappen).
- Checklistor som hjälper dig att säkerställa kvaliteten på din tolkning.

Vägledningen och dess tillhörande resurser finns också tillgängliga på nätet.

Den här praktiska vägledningen är en produkt som du, som tolk som arbetar inom ramen för asylförfarandet, enkelt kan konsultera för att bättre förstå kraven och de viktigaste övervägandena i samband med ditt arbete. Den ersätter dock inte nödvändig utbildning för tolkar eller mer specifik vägledning som tillhandahålls av asylmyndigheter på nationell nivå.

Vägledningen fokuserar på tolkning inom ramen för asylförfarandet i både medlemsstater och länder utanför EU. Den omfattar inte andra sammanhang där tolkning för personer som ansöker om internationellt skydd kan vara aktuellt, såsom vid mottagande, juridisk rådgivning eller tillhandahållande av psykosocialt eller medicinskt stöd. På samma sätt omfattas inte kulturmedling av denna vägledning, eftersom det går utöver själva tolkningsuppdraget.

Slutligen är vägledningen inriktad på muntlig tolkning och prima vista-översättning och den innehåller ingen vägledning om skriftlig översättning.

Mer specifikt behandlas följande ämnen:

- Centrala delar av asylförfarandet, särskilt den personliga intervjun.
- Viktiga principer att respektera och åtgärder att vidta under tolkning.
- Förberedelser inför tolkningsuppdrag.
- Relevanta tekniska färdigheter.
- Rekommendationer att överväga före, under och efter en intervju, även i samband med tolkning på distans.
- Tolkning i samband med sökande som befinner sig i en utsatt situation.
- Tips på hur du kan värna om ditt välbefinnande.

1. Asylförfarandet – en översikt

Som tolk inom ramen för asylförfarandet är din roll att möjliggöra kommunikation mellan den som ansöker om internationellt skydd, de nationella asylmyndigheterna och alla andra relevanta aktörer som är inblandade i asylförfarandet. Du kan anlitas under olika etapper av förfarandet, från det att en ansökan görs till dess att ett slutligt beslut fattas. Du har en mycket viktig roll, eftersom asylförfarandet bygger på korrekt förståelse mellan sökanden och myndigheterna, och med tanke på komplexiteten i de ämnen som behandlas.

I det här kapitlet kan du öka dina kunskaper om asylförfarandet och din förståelse för det sammanhang som tolkningen kommer att ske i. I kapitlet beskrivs

- de centrala delarna av internationellt skydd,
- rättigheter och skyldigheter för sökande av internationellt skydd,
- de viktigaste etapperna av asylförfarandet och de olika typerna av intervjuer,
- hur en personlig intervju genomförs.

I översikten över asylförfarandet baseras en del av den relevanta terminologin och de förfaranden som beskrivs på unionsrätten och unionspraxis. Termer och förfaranden kan skilja sig åt i länder utanför EU.

1.1. Internationellt skydd och asylförfarandet

Rätten att söka asyl erkänns i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna ⁽⁴⁾ och i regionala rättsliga instrument såsom EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna ⁽⁵⁾, EU-rätten om asyl ⁽⁶⁾ och den amerikanska förklaringen om människans rättigheter och skyldigheter ⁽⁷⁾. En person som inte kan bo i sitt land på grund av risk att utsättas för förföljelse har rätt att söka skydd i ett annat land. Detta benämns **internationellt skydd** eller **asyl**.

En viktig grundsten för internationellt skydd är **principen om non-refoulement**. Denna princip utgör en grundläggande rättighet som gäller för alla människor, oavsett nationalitet eller migrationsstatus, som anländer till ett lands gränser eller territorium, eller varhelst ett land utövar jurisdiktion.

⁽⁴⁾ FN:s generalförsamling, [Allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna](#), 10 december 1948. I artikel 14.1 anges följande: ”Var och en har rätt att i andra länder söka och åtnjuta asyl från förföljelse.”

⁽⁵⁾ Europaparlamentet, [Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna](#) (EUT C 326, 26.10.2012, s. 391). I artikel 18 anges följande: ”Rätten till asyl ska garanteras med iakttagande av reglerna i Genèvekonventionen av den 28 juli 1951 och protokollet av den 31 januari 1967 om flyktingars rättsliga ställning och i enlighet med fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt”.

⁽⁶⁾ EU-rätten om asyl – det vill säga det gemensamma europeiska asylsystemet – är den rättsliga ram som reglerar internationellt skydd i EU:s medlemsstater. Den bygger på fem rättsliga instrument som reglerar alla aspekter av asylförfarandet: [Direktiv 2011/95/EU](#) (skyddsgrundsdirektivet [omarbetning]), [direktiv 2013/32/EU](#) (direktivet om asylförfaranden [omarbetning]), [förordning \(EU\) nr 604/2013](#) Dublin III-förordningen [omarbetning]), [förordning \(EU\) nr 603/2013](#) (Eurodacförordningen [omarbetning]) och [direktiv 2013/33/EU](#) (direktivet om mottagningsvillkor [omarbetning]).

⁽⁷⁾ Interamerikanska kommissionen för de mänskliga rättigheterna, [American Declaration of the Rights and Duties of Man](#) (den amerikanska förklaringen om människans rättigheter och skyldigheter), 2 maj 1948. I artikel 27 anges det att var och en har rätt att, vid förföljelse som inte beror på en överträdelse av allmänna rättsregler, söka och beviljas asyl på främmande territorium, i enlighet med varje lands lagar och internationella överenskommelser.

Vad innebär principen om *non-refoulement*?

Principen om *non-refoulement* (förbud mot utvisning och avvisning) är en grundläggande princip i internationell rätt enligt vilken det är förbjudet att överföra eller återsända en person till ett land där hen riskerar att utsättas för förföljelse, hot mot sitt liv eller sin frihet, andra former av allvarlig skada, såsom tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, eller andra allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna ⁽⁸⁾.

I enlighet med denna princip kan personer som befinner sig i någon av dessa situationer ansöka om internationellt skydd. För att kunna göra det måste landet bevilja sökande tillträde till sitt territorium och sitt asylförfarande, och avstå från att avlägsna dem från sitt territorium innan ett beslut om deras ansökan utfärdas.

Vem kan ansöka om internationellt skydd?

En person som ansöker om internationellt skydd (kallas även asylsökande) är en person som har lämnat in en ansökan om internationellt skydd för vilken inget beslut ännu har fattats. En sökande måste antingen vara medborgare i ett annat land eller statslös. En person betraktas som en sökande från och med det ögonblick då hen uttrycker sin önskan att ansöka om skydd till en myndighet. Hur och när en person uttrycker denna önskan (dvs. vid ankomsten till ett land eller senare) är irrelevant för att betraktas som en person som ansöker om internationellt skydd. De rättigheter och skyldigheter som följer av en persons ställning som sökande är tillämpliga från och med det ögonblick då hen uttrycker sin önskan att ansöka om skydd.

Internationellt skydd kan åtnjutas genom erkännande eller erhållande av olika statusar, beroende på vilken lagstiftning som är tillämplig i det mottagande landet. Några av dessa statusar, inklusive flyktingstatus och status som subsidiärt skyddsbehövande, diskuteras nedan.

De viktigaste rättsliga instrumenten som reglerar internationellt skydd är 1951 års konvention angående flyktingars rättsliga ställning och dess protokoll från 1967 (**1951 års flyktingkonvention**) ⁽⁹⁾. I 1951 års flyktingkonvention fastställs principen om *non-refoulement* som en grundläggande skyldighet och begreppet *flykting* definieras.

⁽⁸⁾ Skydd mot *refoulement* beviljas i flera internationella och regionala rättsliga instrument för skydd av de mänskliga rättigheterna. Detta skydd beviljas också i internationell flyktingrätt, till exempel i artikel 33.1 i 1951 års flyktingkonvention (se fotnot [9](#)) och i EU-rätten om asyl (se fotnot [6](#)).

⁽⁹⁾ FN:s generalförsamling, [1951 års flyktingkonvention](#), 28 juli 1951, Förenta nationernas fördragsserie, vol. 189, s. 137 (i EU:s asyllagstiftning och av Europeiska unionens domstol görs hänvisningar till Genèvekonventionen), FN:s generalförsamling, [1967 års protokoll angående flyktingars rättsliga ställning](#), 31 januari 1967, Förenta nationernas fördragsserie, vol. 606, s. 267. I 1951 års flyktingkonvention, som är tillämplig i de allra flesta länder i världen, definieras begreppet *flykting* och det redogörs för flyktingars rättigheter och skyldigheter i värdlandet samt vilka rättsliga skyldigheter som signatärstaterna har när det kommer till att skydda flyktingar.

Vem är flykting?

En flykting är en person som

- i anledning av välgrundad fruktan för förföljelse på grund av sin
  - etnicitet (till exempel hudfärg eller tillhörighet till en etnisk grupp) ⁽¹⁰⁾,
  - religion (till exempel den religion och de ritualer som de utövar eller vägrar att utöva),
  - nationalitet (till exempel medborgarskap, språk, kultur eller avsaknad av nationalitet),
  - politiska åskådning (till exempel faktiska eller uppfattade politiska tillhörigheter eller åsikter),
  - tillhörighet till viss samhällsgrupp (till exempel, i vissa länder, ett visst kön, en viss sexuell läggning, ett visst arbete eller en viss livsstil),
- befinner sig utanför det land där hen är medborgare eller, när det gäller statslösa (personer som inte är medborgare i något land), utanför det land där hen tidigare haft sin vanliga vistelseort,
- inte kan åtnjuta skydd i det land där hen är medborgare eller i det land där hen tidigare haft sin vanliga vistelseort.

I dagligt tal används begreppet *flykting* för alla människor som tvingas lämna sitt land för att undkomma krig, våld eller något annat allvarligt hot. I asylrättsligt sammanhang är en flykting en person som riskerar **förföljelse** i sitt ursprungsland eller sitt vanliga bosättningsland på grund av en eller flera av de anledningar som beskrivs i rutan "Vem är flykting?"

Vad är förföljelse?

Förföljelse är en allvarlig kränkning av de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna och kan innefatta fysiskt eller psykiskt våld, kränkande behandling eller bestraffning, eller åtgärder från myndigheter som påverkar exempelvis en persons möjlighet att få tillgång till sjukvård, arbete, utbildning eller polisiär hjälp, eller att söka rättslig prövning inför en domstol.

I enlighet med 1951 års flyktingkonvention och andra internationella människorättsinstrument har staterna utarbetat andra rättsliga instrument som reglerar internationellt skydd och som är tillämpliga på regional nivå, till exempel i EU, Afrika, Nord-, Central- och Sydamerika, eller på nationell nivå. I 1951 års flyktingkonvention beskrivs endast en form av internationellt skydd (nämligen flyktingstatus), men kompletterande former av internationellt skydd som inte är tillämpliga i alla länder kan tillhandahållas på regional och nationell nivå, till exempel **subsidiärt skydd** i EU.

⁽¹⁰⁾ De exempel som anges inom parentes ingår inte i definitionen av flykting som finns i 1951 års flyktingkonvention. Syftet med dem är att illustrera vad definitionen av en flykting kan betyda i praktiken och de är inte uttömmande.

Vad är subsidiärt skydd?

Subsidiärt skydd är en typ av internationellt skydd som kan beviljas en person som inte uppfyller kraven för att betecknas som flykting, men som skulle utsättas för en allvarlig risk om hen återvände till sitt ursprungsland eller sitt vanliga bosättningsland och det landet inte skulle skydda dem ⁽¹¹⁾.

Allvarlig risk innebär dödsstraff eller avrättning, tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, eller hot mot en persons liv som civilperson på grund av en väpnad konflikt ⁽¹²⁾.

Internationellt skydd i EU omfattar därför både flyktingstatus och subsidiärt skydd ⁽¹³⁾.

Vad är asylförfarandet?

Asylförfarandet, i vissa sammanhang även kallat ”förfarandet för internationellt skydd”, är ett förfarande som avgör om en person som ansöker om internationellt skydd beviljas eller nekats skydd i det land där hen lämnade in sin ansökan. Begreppet *asylförfarande* omfattar alla steg från det att sökanden uttrycker sin önskan att ansöka om internationellt skydd till utfärdandet av det slutliga beslutet om ansökan. Det innebär en grundlig genomgång av skälen till att sökanden lämnat sitt land och inte kan återvända.

Asylförfarandet används för att avgöra om sökanden uppfyller kriterierna för att erkännas som flykting. Endast om dessa kriterier inte är uppfyllda kommer myndigheterna att besluta om sökanden är berättigad till kompletterande former av skydd, till exempel subsidiärt skydd i EU.

När det gäller flyktingstatus och subsidiärt skydd beviljas internationellt skydd om sökanden inte omfattas av **undantagsklausulerna** i 1951 års flyktingkonvention och i andra tillämpliga instrument ⁽¹⁴⁾.

⁽¹¹⁾ Den rättsliga definitionen av en person som är berättigad till subsidiärt skydd anges i artikel 2 f i skyddsgrundsdirektivet (omarbetning).

⁽¹²⁾ Se artikel 15 i skyddsgrundsdirektivet (omarbetning).

⁽¹³⁾ I vissa medlemsstater och utanför EU föreskrivs kompletterande former av skydd i nationell lagstiftning. I Förenta staterna föreskrivs till exempel alternativa former av hjälp.

⁽¹⁴⁾ [Skyddsgrundsdirektivet \(omarbetning\)](#); FN, [FN-stadgan](#), 24 oktober 1945; FN:s generalförsamling, [Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen](#), 17 juli 1998.

Vad innebär undantag?

Undantag ⁽¹⁵⁾ innebär att sökande, efter det att deras ansökan har prövats, nekas internationellt skydd av något av följande skäl:

- De är inte i behov av internationellt skydd eftersom de redan åtnjuter skydd från organisationer eller organ inom FN eller skydd från andra länder som är likvärdigt med det skydd som följer av innehav av ett medborgarskap.
- De är inte berättigade till internationellt skydd eftersom det finns synnerliga skäl att anta att de har begått ett brott mot freden, en krigsförbrytelse eller ett brott mot mänskligheten, eller ett allvarligt (icke-politiskt) brott före inresan i asyllandet, eller en handling som strider mot FN:s syften och principer.

Undantagsklausuler kan variera beroende på det regionala eller nationella sammanhanget. Inom EU gäller ytterligare skäl till undantag för personer som annars skulle vara berättigade till subsidiärt skydd ⁽¹⁶⁾.

Sökande som omfattas av undantagsklausulerna beviljas inte flyktingstatus eller subsidiärt skydd.

1.2. Rättigheter och skyldigheter för sökande

Personer som ansöker om internationellt skydd har ett antal grundläggande rättigheter och är bundna av flera skyldigheter under hela asylförfarandet. De flesta sökande talar inte värdlandets officiella språk tillräckligt väl eller överhuvudtaget. Som tolk kommer du därför att spela en avgörande roll för att göra det möjligt för dem att åtnjuta sina rättigheter och fullgöra sina skyldigheter.

Rättigheter och skyldigheter för sökanden inom ramen för asylförfarandet

Sökanden har rätt att informeras ⁽¹⁷⁾ om möjligheten att ansöka om internationellt skydd, de olika stegen i förfarandet, sina rättigheter och skyldigheter under förfarandet samt beslutet.

Sökanden har rätt att bli hörd ⁽¹⁸⁾ genom att få sina synpunkter framförda och att aktivt delta i förfarandet, särskilt genom en personlig intervju om grunderna för sin ansökan om internationellt skydd. Den berörda myndigheten är skyldig att respektera sökandens rätt att höras, såvida inte ett positivt beslut med avseende på sökandens flyktingstatus kan fattas på grundval av tillgängliga bevis utan att en personlig intervju genomförs ⁽¹⁹⁾. Sökandens redogörelser är ofta den primära källan som används för att fatta beslut om ansökan.

⁽¹⁵⁾ Beroende på den nationella lagstiftningen kan andra bestämmelser som liknar undantag tillämpas. I Förenta staterna kallas undantag exempelvis för "mandatory bar" (obligatoriskt undantag).

⁽¹⁶⁾ Nämligen 1) när personen utgör en fara för samhället eller för säkerheten i medlemsstaten, eller 2) när personen har begått ett brott som kan leda till fängelsestraff före inresan i medlemsstaten och lämnat sitt ursprungsland enbart för att undvika påföljder till följd av detta brott.

⁽¹⁷⁾ Artikel 12.1 a i direktivet om asylförfaranden (omarbetning). Mer vägledning om tillhandahållande av information till sökande finns på EUAA:s [portal Let's Speak Asylum](#).

⁽¹⁸⁾ Artikel 41.2 a i EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna (op. cit., fotnot 5).

⁽¹⁹⁾ Artikel 14.2 a och b och artikel 15.3 c i direktivet om asylförfaranden (omarbetning).

Rättigheter och skyldigheter för sökanden inom ramen för asylförfarandet

Om sökanden får avslag på sin ansökan om internationellt skydd har hen rätt till ett effektivt rättsmedel ⁽²⁰⁾ och till en opartisk domstol ⁽²¹⁾. Detta innebär att de kan överklaga sitt asylbeslut till överprövningsorganet, domstolen eller tribunalen, som kommer att pröva ärendet på ett oberoende och opartiskt sätt. Detta innebär också att sökanden har rätt att få information om de skäl som ligger till grund för beslutet för att på ett meningsfullt sätt kunna utöva sin rätt till ett effektivt rättsmedel.

Vid behov har sökanden rätt till en tolk ⁽²²⁾ för att kunna lägga fram sitt ärende för de behöriga myndigheterna. Kommunikation med sökanden under hela förfarandet måste ske på ett språk som sökanden förstår eller rimligen kan förväntas förstå ⁽²³⁾. Under vissa etapper i förfarandet, inbegripet under den personliga intervjun, måste kommunikationen ske på det språk som sökanden föredrar eller på ett annat språk som hen förstår och på vilket hen kan kommunicera på ett tydligt sätt ⁽²⁴⁾. Om en sökande uttrycker en viss könspreferens avseende den tolk som ska delta vid den personliga intervjun, kommer asylmyndigheterna att bedöma skälen till detta och försöka tillmötesgå sökandens önskan om det kan hjälpa sökanden att uttrycka sig fritt ⁽²⁵⁾.

Sökanden har rätt till konfidentiell behandling av sina personuppgifter och all annan ärenderelaterad information ⁽²⁶⁾. Detta innebär att de som är inblandade i asylförfarandet inte får lämna ut någon information till personer som inte är inblandade i förfarandet.

Sökanden är skyldig att samarbeta ⁽²⁷⁾ med myndigheterna, som i sin tur bör ge sökanden möjlighet att göra detta ⁽²⁸⁾. Sökanden måste kommunicera med myndigheterna och lämna fullständiga, exakta och korrekta uppgifter efter bästa förmåga. Dessutom ska de delge myndigheterna alla styrkande handlingar som de förfogar över.

1.3. De viktigaste etapperna av asylförfarandet och de olika typerna av intervjuer

Asylförfarandet består av ett antal etapper (vissa variationer kan förekomma beroende på det asylsystem som gäller i varje land). Dessa etapper illustreras i figur 1.

⁽²⁰⁾ Artikel 18.1 f i direktivet om asylförfaranden (omarbetning), artikel 8 i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna (op. cit., fotnot 4).

⁽²¹⁾ American Declaration of the Rights and Duties of Man (op. cit., fotnot 7), EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna, Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna, [Den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna](#), 4 november 1950.

⁽²²⁾ Artikel 12.1 b i direktivet om asylförfaranden (omarbetning).

⁽²³⁾ Artikel 12.1 a i direktivet om asylförfaranden (omarbetning).

⁽²⁴⁾ Artikel 15.3 c i direktivet om asylförfaranden (omarbetning).

⁽²⁵⁾ Artikel 15.3 c i direktivet om asylförfaranden (omarbetning).

⁽²⁶⁾ Artikel 15.2 och artikel 48 i direktivet om asylförfaranden (omarbetning).

⁽²⁷⁾ Artikel 13.1 i direktivet om asylförfaranden (omarbetning).

⁽²⁸⁾ Skäl 25 i direktivet om asylförfaranden (omarbetning).

Figur 1. Vägen till asyl

Källa: anpassad efter [Asylum Procedure | Let's Speak Asylum \(europa.eu\)](https://euaa.europa.eu/let-s-speak-asylum) (februari 2024).

© EUAA – Europeiska unionens asylbyrå – Let's Speak Asylum.

Under de flesta etapper i förfarandet genomförs en **intervju** med den som ansöker om internationellt skydd. Olika typer av intervjuer kan genomföras under olika etapper av asylofförfarandet, inklusive de huvudsakliga typer som presenteras i detta avsnitt.

De **viktigaste deltagarna** i alla typer av intervjuer är följande:

- Intervjuaren ⁽²⁹⁾.
- Sökanden.
- Tolken, som möjliggör kommunikationen.

Beroende på nationell praxis, sökandens personliga omständigheter och när under förfarandet som intervjun äger rum kan **andra personer** också närvara. Det kan till exempel röra sig om juridiska rådgivare, företrädare för FN:s flyktingkommissarie, personer som ger psykosocialt, medicinskt eller annat stöd eller förtroendepersoner. Barn (personer under 18 år) som inte har någon vuxen som ansvarar för dem i asyllandet kan ha en förmyndare/ företrädare ⁽³⁰⁾ eller en vuxen stödperson med sig under intervjun. I vissa fall kan även en intervjuares kollega, en annan tolk eller en maskinskrivare vara närvarande. Det är intervjuarens uppgift att besluta om vilka andra personer som får delta i intervjun, presentera dem för sökanden, förklara deras roll under intervjun, fastställa deras placering i rummet och, vid behov och i enlighet med nationell praxis, låta dem vara en del av samtalet under intervjun.

Beroende på det nationella asylsystemet och etappen i förfarandet kan intervjuer genomföras på andra **platser** än asylmyndighetens lokaler, såsom vid gränsövergångar,

⁽²⁹⁾ Beroende på land kan intervjuaren till exempel kallas handläggare, asylhandläggare eller skyddshandläggare.

⁽³⁰⁾ Artikel 25.1 a i direktivet om asylofförfaranden (omarbetning).

landstigningsplatser, förvarsenheter, ansvariga myndigheters kontor, domstolar eller tribunaler. På samma sätt kan intervjuer genomföras av olika **myndigheter eller anställda** antingen **personligen eller på distans**.

Under alla etapper av förfarandet och vid alla intervjuer tillhandahålls sökanden **information** om syftet med intervjun och om sina rättigheter och skyldigheter. Detta kompletteras med ytterligare information beroende på förfarandets specifika etapp. Eftersom du kommer att tolka all denna information är det av yttersta vikt att du förstår hur asylförfarandet fungerar och hur de olika typerna av intervjuer genomförs. Det är också viktigt att du känner till den relevanta terminologin.

De typer av intervjuer som genomförs i förfarandets olika etapper skiljer sig inte bara åt i fråga om syfte utan även i fråga om deras specifika innehåll och utmärkande drag, såsom varaktighet, plats och inriktning. De olika typerna av intervjuer och deras syfte och särdrag förklaras i följande avsnitt.

1.3.1. Inlämning av ansökan: registreringsintervju

När en person uttrycker sin önskan om att ansöka om internationellt skydd måste den behöriga nationella myndigheten registrera ansökan. Inlämning ⁽³¹⁾ av en ansökan om internationellt skydd är det första steget i asylförfarandet. Personer som lämnar in en ansökan om internationellt skydd får stanna kvar på värdlandets territorium till dess att ett beslut har fattats om deras ansökan ⁽³²⁾. Själva inlämningen av ansökan är avgörande för att säkerställa skydd mot *refoulement* och för att identifiera behörig myndighet och tillämpligt förfarande för prövning av ansökan. I detta avseende är tolkens arbete avgörande för att säkerställa sökandens faktiska tillgång till asylförfarandet.

Beroende på nationell praxis hålls registreringsintervjuerna inte nödvändigtvis av intervjuare från samma myndighet som ansvarar för de personliga intervjuerna (se avsnitt [1.3.3 Prövning av ansökan: personlig intervju](#)). Registreringsintervjuer kan hållas av registreringspersonal, migrationshandläggare, gränsvakter eller polis. Platserna för registreringsintervjuerna kan också variera och inbegripa asylmyndigheternas lokaler, mottagningscentrum, gränsövergångar och förvarsenheter.

Registreringsintervjuer är inte långa intervjuer. Registreringspersonalen samlar in grundläggande personuppgifter och information från sökanden, till exempel namn, födelsedatum och födelseort, nationalitet, etniskt ursprung, religion, utbildning, familjemedlemmar, sysselsättning och resväg. Identitetshandlingar eller andra styrkande handlingar som sökanden förfogar över samlas också in. Sökanden brukar fotograferas och lämna fingeravtryck.

Beroende på nationell praxis registreras även sökandens huvudsakliga skäl till att lämna sitt ursprungsland och vad de fruktar om de återvänder. Den detaljerade redogörelsen för dessa skäl är dock inte en del av registreringsintervjun.

⁽³¹⁾ Beroende på land kan inlämningen av en ansökan om internationellt skydd betecknas som "registrering", "redogörelser som gjorts vid gränsen", ett "positivt förfarande" eller "inlämning".

⁽³²⁾ Såvida inte ett undantag från denna allmänna princip föreskrivs i lag.

Registreringsintervjun gör det också möjligt att så tidigt som möjligt i asylförfarandet identifiera sökande i behov av särskilda förfarandegarantier.

Vilka sökande är i behov av särskilda förfarandegarantier?

Sökande som är i behov av särskilda förfarandegarantier är de vars förmåga att lägga fram sin ansökan och att fullt ut förstå och delta i asylförfarandet är begränsad på grund av deras individuella omständigheter. Dessa omständigheter kan omfatta ålder, kön, funktionsnedsättning, psykiska störningar, allvarliga sjukdomar och erfarenheter av allvarligt våld.

Sökande som är i behov av särskilda förfarandegarantier bör ges tillräckligt stöd för att säkerställa att de på ett effektivt sätt kan lägga fram alla uppgifter som krävs för att styrka sin ansökan om internationellt skydd. Sådant stöd kan tillhandahållas på olika sätt, till exempel genom att erbjuda medicinsk eller psykologisk hjälp, ge sökanden möjlighet att begära en tolk av ett visst kön, skjuta upp den personliga intervjun eller ge extra tid för intervjun.

Sökande som är i behov av särskilda förfarandegarantier benämns vanligen sökande som befinner sig i en utsatt situation. För mer information, se avsnitt [4 Tolkning för sökande som befinner sig i en utsatt situation](#)).

1.3.2. Förfaranden för bedömning av huruvida en ansökan kan tas upp till prövning: bedömningsintervjuer

Beroende på tillämpliga lagar och förfaranden kan myndigheterna, innan de prövar en ansökan om internationellt skydd i sak, först pröva om sökandens begäran om internationellt skydd kan tas upp till prövning.

Som tolk kan du bli ombedd att tolka vid sådana bedömningsintervjuer. Under dessa intervjuer ligger fokus endast på de delar som är relevanta för att avgöra om ansökan om internationellt skydd kan tas upp till prövning. Inga detaljer i sökandens ansökan diskuteras.

I följande avsnitt hittar du mer information om några av de förfaranden för bedömning av huruvida en ansökan kan tas upp till prövning som är tillämpliga i vissa medlemsstater. Länder utanför EU kan ha liknande eller andra förfaranden för bedömning av huruvida en ansökan kan tas upp till prövning.

a) Begreppet säkert land

Begreppet *säkert land* bygger på antagandet att ett annat land än det land där de sökande ansöker om internationellt skydd under vissa omständigheter kan anses vara säkert för dem. I dessa fall kan asyllandet undantas från sitt ansvar att pröva ansökan.

Under dessa bedömningsintervjuer ligger inte fokus på att diskutera skälen till att sökanden lämnade sitt ursprungsland och ansöker om asyl. Sökanden kommer huvudsakligen att

uppmannas att redogöra för varför hen med tanke på sina personliga omständigheter inte kan återvända till det andra säkra landet.

Nedan beskrivs två exempel som kan kopplas till begreppet *säkert land*.

Första asylland

Om en sökande skulle kunna återvända till ett annat land (det första asyllandet) där hen har erkänts som flykting och fortfarande kan åtnjuta det skydd som följer av denna status, eller där hen på annat sätt kan åtnjuta tillräckligt skydd, kan det bedömas att sökandens ansökan inte kan tas upp till prövning.

I sådana fall kommer intervjuerna att fokusera på sökandens omständigheter i det land där hen åtnjuter skydd och skälen till att sökanden lämnade och inte skulle kunna resa in på nytt till det första asyllandet.

Säkra tredjeländer

Om en sökande anses ha en anknytning till ett annat land där hen är säker kan ansökan, utan att den prövas i sak, bedömas som en ansökan som inte kan tas upp till prövning. För att ett tredjeland ska anses vara säkert måste sökanden ha möjlighet att ansöka om internationellt skydd och åtnjuta flyktingstatus om hen är berättigad till det. Dessutom måste sökanden skyddas mot *refoulement* och inte riskera att utsättas för förföljelse eller allvarlig skada.

I detta fall fokuserar bedömningsintervjuerna främst på sökandens anknytning till tredjelandet och skälen till att sökanden inte kan söka skydd där.

b) Efterföljande ansökningar

Om en sökande vars ursprungliga ansökan avslogs gör en efterföljande ansökan kommer asylmyndigheten först att bedöma om ansökan kan tas upp till prövning och sedan kan den besluta att fortsätta med en fullständig prövning av ansökan.

Vid en bedömningsintervju för en efterföljande ansökan ligger fokus på att enbart diskutera de nya uppgifterna i ansökan.

c) Fastställande av ansvarigt land: Dublinförfarandet

När en ansökan har registrerats i de europeiska länderna inom Dublinområdet⁽³³⁾ ska det land som ansvarar för dess prövning fastställas, för att säkerställa att ansökan behandlas i endast ett land. För att fastställa vilket land som är ansvarigt beaktas skyddet av familjens enhet och ansvaret för det land som spelade den största rollen för sökandens inresa till eller vistelse i Dublinområdet.

Den intervju som hålls i syfte att fastställa vilket land som ansvarar för prövningen kallas för Dublinintervjun. Vid Dublinintervjuer ställs frågor om familjemedlemmars existens, identitet och status i ett annat land i Dublinområdet, visum eller uppehållsdokument som utfärdats av andra länder, sökandens resvägar och tidigare inresor till eller vistelser i andra länder, sökandens eventuella behov av särskilda förfarandegarantier och eventuella faktorer som

⁽³³⁾ Dublinområdet omfattar EU:s 27 medlemsstater och fyra associerade länder, nämligen Island, Liechtenstein, Norge och Schweiz.

hindrar att sökanden överförs till det ansvariga landet. Under Dublinintervjuerna fokuseras det inte på sökandens skäl till att lämna sitt ursprungsland. De genomförs efter eller som en del av registreringsintervjun. De kan utföras av registreringspersonal, Dublinhandläggare eller andra intervjuare.

1.3.3. Prövning av ansökan: personlig intervju

Efter att en ansökan har lämnats in och det inom ramen för ett bedömningsförfarande har bedömts att den kan tas upp till prövning, om ett sådant har genomförts, kallas sökanden till en personlig intervju ⁽³⁴⁾ inför den behöriga nationella myndigheten. Den personliga intervjun är en hörnsten i asylförfarandet, eftersom det är då som sökanden fullt ut får möjlighet att förklara sitt behov av internationellt skydd. Ofta är det under den personliga intervjun som det mesta av den information som asylmyndigheten kommer att bedöma under sin prövning av ansökan samlas in ⁽³⁵⁾.

Personliga intervjuer fokuserar på skälen till att sökanden lämnade sitt ursprungsland eller sitt vanliga bosättningsland (om sökanden är statslös) och vad sökanden befärdar kan hända om hen återvänder. De handlar också om sökandens personliga och familjemässiga bakgrund, resväg och andra relevanta omständigheter. Utöver sökandens muntliga redogörelser kommer intervjuaren att samla in all skriftlig dokumentation och annan bevisning som sökanden kan tillhandahålla och beakta all relevant bevisning som myndigheten redan har tillgång till. Intervjuaren kommer också att försöka fastställa om sökanden befinner sig i en utsatt situation som inte har fastställts tidigare eller om sökanden är i behov av särskilda förfarandegarantier som inte redan har identifierats.

Beroende på ärendet kan en personlig intervju ta flera timmar och det kan behövas mer än en personlig intervju. Eventuella skäl till undantag från internationellt skydd kan behandlas och diskuteras i den personliga intervjun eller genom en separat intervju. Intervjuaren kan ställa fördjupande frågor om eventuella specifika tidigare erfarenheter eller handlingar och relaterade omständigheter som sökanden varit inblandad i och som kan leda till undantag från internationellt skydd. Sökande ges i sin tur möjlighet att i detalj förklara alla relevanta fakta och klargöra inkonsekventa uppgifter, bemöta alla bevis som läggs fram för dem eller ytterligare underbygga sin ansökan om internationellt skydd.

Intervjuer om undantag kan vara särskilt intensiva och långa. Ibland krävs mer än en intervju.

För mer information om genomförandet av den personliga intervjun, se avsnitt [1.4 Den personliga intervjuens fasor](#).

1.3.4. Delgivning av beslutet

Efter den personliga intervjun kommer intervjuaren eller andra ansvariga personer att pröva ansökan om internationellt skydd i sak och fatta beslut om huruvida sökanden kan beviljas internationellt skydd. Efter att ha slutfört prövningen kommer de nationella asylmyndigheterna

⁽³⁴⁾ I vissa länder kallas den personliga intervjun för "asylintervju".

⁽³⁵⁾ I vissa länder, när särskilda förfaranden är tillämpliga och myndigheten redan har väsentlig information till sitt förfogande men vill bekräfta vissa aspekter av ansökan, kan intervjun inriktas enbart på dessa specifika aspekter.

att underrätta sökanden om huruvida skyddet beviljas eller ansökan avslås. Vid beslut om avslag ska sökanden även informeras om skälen till beslutet och hur det kan överklagas. Sökanden kommer att underrättas skriftligen och, beroende på nationell praxis, personligen. Om sökanden underrättas personligen kan du bli ombedd att tillhandahålla tolkning.

1.3.5. Förfarande i andra instans: överklagandeintervju

Vid beslut om avslag eller beslut om beviljande av en annan typ av skydd än flyktingstatus har sökanden rätt att överklaga till den behöriga myndigheten, till exempel en överklagandenämnd, en domstol eller en tribunal. Ett förfarande i andra instans kan omfatta en överklagandeintervju som fokuserar på frågor som rör överklagandeskälerna och på all relevant information eller alla relevanta farhågor som sökanden har framfört med avseende på (det första) beslutet om sökandens ansökan. En överklagandeintervju är därför i allmänhet inte en fullständig personlig intervju, såvida detta inte är nödvändigt för att kunna komma till ett avgörande gällande överklagandet ⁽³⁶⁾.

Tolkning under överklagandeintervjun sker i enlighet med de nationella bestämmelserna.

1.3.6. Upphörande av internationellt skydd

I vissa fall kan de nationella asylmyndigheterna behöva bedöma om det internationella skyddet ska upphöra.

Internationellt skydd kan upphöra av flera skäl, bland annat för att skyddet inte längre behövs eller är motiverat, till exempel om den skyddsbehövande åter begagnar sig av skyddet i det land där hen är medborgare eller har sin vanliga vistelseort eller om hen får ett nytt medborgarskap och åtnjuter skydd i det landet, eller om de omständigheter som ledde till att skydd beviljades har förändrats (till exempel gällande situationen i ursprungslandet). Skyddet kan också upphöra om det framkommer bevis som tyder på att personen borde ha undantagits från internationellt skydd från första början, eller att personen felaktigt har beviljats skydd på grund av en feltolkning eller utelämnande av fakta.

Beroende på nationell praxis och tillämpliga rättsliga bestämmelser kan förfaranden för upphörande av internationellt skydd innefatta en intervju som fokuserar på faktorer som kan motivera att skyddet ska upphöra.

1.4. Den personliga intervjuens faser

Detta avsnitt handlar om genomförandet av en personlig intervju (se figur 2), eftersom det är en hörnsten i asylförfarandet och den typ av intervju där det är mest sannolikt att du kommer att tolka. Observera att många aspekter också är relevanta för andra typer av intervjuer.

⁽³⁶⁾ FN:s flyktingkommissariat (UNHCR), [Procedural standards for refugee status determination under UNHCR's mandate](#), 26 augusti 2020.

Figur 2. Den personliga intervjuens faser

1.4.1. Förberedelse

Innan genomförandet av en personlig intervju vidtar intervjuaren åtgärder beroende på ärendet, förfarandets etapp och det sammanhang i vilket intervjun kommer att äga rum.

Intervjuaren förbereder sig för den personliga intervjun genom att bekanta sig med all tillgänglig information om ärendet och med situationen i sökandens ursprungsland. Beroende på nationell praxis och tillgänglig information kan intervjuaren ge dig relevant information om ärendet före intervjun, så att du kan förbereda dig inför tolkningsuppdraget.

För att säkerställa en fungerande kommunikation mellan intervjuaren och sökanden i intervjurummet bör de **placeras** så att de hela tiden kan se varandra. Som tolk kan du bli ombedd att sitta på samma avstånd från sökanden och intervjuaren, vanligtvis är ni placerade i en triangel ⁽³⁷⁾, för att betona din opartiskhet (för mer information om opartiskhet, se avsnitt [2.4 Opartiskhet och neutralitet](#)). Normalt sett sitter ni alla runt ett bord. I rummet brukar det finnas vatten och pappersnäsdukar. Andra åtgärder kan vidtas för sökande som är i behov av särskilda förfarandegarantier, till exempel sökande med hörselnedsättning, sökande som använder teckenspråk eller barn (för mer information om tolkning för dessa grupper, se kapitel [4 Tolkning för sökande som befinner sig i en utsatt situation](#)).

Beroende på nationell praxis kommer intervjuaren eventuellt att följa dig och sökanden från väntrummet till intervjurummet.

Du hittar detaljerad information om hur du kan förbereda dig för tolkning vid en intervju i avsnitt [3.2 Före intervjun](#).

1.4.2. Inledning

Under inledningen av den personliga intervjun är det intervjuarens uppgift att skapa en förtroendeingivande atmosfär, så att alla deltagare känner sig väl till mods. Detta kan göras på flera sätt, till exempel genom att inleda med ett neutralt ämne så att sökanden kan slappna av.

Intervjuaren inleder intervjun med att **presentera** sig själv. Intervjuaren kan också presentera dig som tolk eller be dig att presentera dig själv. Av säkerhetsskäl uppges inga namn.

Intervjuaren kommer att kontrollera att du och sökanden talar samma **språk** och/eller dialekt och förstår varandra fullt ut.

⁽³⁷⁾ Se UNHCR Österrike, [Handbook for Interpreters in Asylum Procedures](#), Wien, 2022, s. 29.

Intervjuaren kan komma att **informera** sökanden om att

- syftet med intervjun är att samla in detaljerad och tillförlitlig information om skälen till att sökanden ansöker om skydd,
- den personliga intervjun följer en viss struktur och omfattar verifiering av personuppgifter, ursprungsland, resväg och skälen till att sökanden lämnade sitt land och inte vill återvända,
- alla personer som deltar i intervjun ska respektera konfidentialiteten,
- tolken är neutral och opartisk och inte har någon inverkan på själva prövningen,
- sökanden måste säga till om hen inte förstår en fråga,
- sökanden har rätt att be om en paus,
- det är sökandens skyldighet att samarbeta genom att lämna ut all relevant information, samt att ett avsiktligt lämnande av oriktiga uppgifter kan leda till att ansökan avslås.

Sökanden informeras också i denna fas om hur intervjun **spelas in och rapporteras**. Beroende på nationell praxis kan intervjuerna ljud- eller videoinspelade och/eller dokumenteras i en skriftlig intervjurapport. Intervjurapporten kan antingen vara ett ordagrant protokoll eller en faktabaserad rapport som innehåller väsentliga uppgifter som sökanden lämnat under intervjun.

Intervjuaren kan också ställa frågor om **sökandens hälsa** för att ta reda på om hen kan genomföra intervjun och/eller är i behov av särskilda förfarandegarantier.

1.4.3. Genomförande

I detta avsnitt beskrivs de vanligaste intervjuteknikerna som används vid personliga intervjuer. Beroende på nationell praxis kan andra tekniker användas. Dessutom kan intervjuarens plan för en viss personlig intervju skifta och/eller ändras under intervjun, eftersom varje sökande har sin egen individuella historia och berättelse.

Intervjuaren måste samla in så mycket detaljerad och relevant information som möjligt om **sökandens skäl till att ansöka om skydd**. Intervjuaren kommer därför sannolikt att förhöra sig om alla relevanta tidigare händelser som sökanden nämner och till exempel fråga om vad som hände, när och var händelserna inträffade, vilka som föll offer för händelserna och vilka som deltog i dem, vilka orsaker som låg bakom händelserna samt vilka handlingar eller bevis med avseende på händelserna som lämnats in.

Dessutom behöver intervjuaren ta reda på vad sökanden fruktar kan hända om hen återvänder till sitt land, varför hen tror att detta skulle hända och vem hen är rädd för.

Intervjuaren kan också ställa **frågor om andra ämnen**, såsom uppföljningsfrågor om sökandens egenskaper, uppfattningar om sökanden i ursprungslandet samt sökandens möjlighet att åtnjuta skydd i ursprungslandet och att på ett säkert sätt ta sig till och bosätta sig i ett annat område i ursprungslandet.

I allmänhet kommer intervjuaren att introducera det ämne som ska diskuteras. Hen kan till exempel säga så här: "Nu kommer jag att ställa några frågor till dig om din resa." Intervjuaren

kommer att ställa tydliga och enkla frågor som tar hänsyn till sökandens ålder samt kulturella och utbildningsmässiga bakgrund. Hen kommer att ställa en fråga åt gången. För det mesta används öppna frågor som till exempel inleds med ”Hur ...?”, ”Berätta (orsaken till) ...”, ”Förklara för mig ...” eller ”Beskriv ...”. Slutna frågor används i mindre utsträckning och när de används är det i allmänhet för att intervjuaren vill bekräfta att hen har förstått det som sökanden har sagt. Slutna frågor kräver vanligtvis ett kort svar, till exempel ett datum eller en plats, och är sådana frågor sökanden kan svara ”ja” eller ”nej” på. Under vissa delar av intervjun kan intervjuaren beröra vissa ämnen kortfattat utan att gå in på djupet. Intervjuaren kan också be sökanden att förtydliga vissa aspekter av sina redogörelser eller termer som de använder ⁽³⁸⁾.

Under hela intervjun kommer intervjuaren att vara observant på hur både sökanden och tolken mår och låta dem ta **pauser** när det behövs (se avsnitten [2.1 Professionalism och integritet](#) och [3.3.4 Strategier för tolkning](#)).

I följande avsnitt beskrivs de viktigaste delar som vanligtvis ingår i en intervju.

a) Bekräftelse av sökandens identitet

Syftet med denna del av intervjun är att bekräfta sökandens identitet och registreringsuppgifter. Intervjuaren kan ställa ett antal frågor om sökandens ursprungsland, hemstad eller hemområde, skolgång osv.

I vissa fall, till exempel om det saknas identitetshandlingar, kan denna fas ta lång tid eftersom vissa frågor kan behöva undersökas eller förstås på djupet.

b) Fritt berättande

I denna del av intervjun berättar sökanden om skälen till att hen ansöker om internationellt skydd. Intervjuaren inleder denna del av intervjun med att be sökanden att i detalj redogöra för skälen till att hen ansöker om internationellt skydd. Med största sannolikhet kommer intervjuaren inte att avbryta sökanden för att samla in så mycket information som möjligt. Sökanden kan dock bli ombedd att använda korta meningar för att möjliggöra en grundlig tolkning (för mer information om kort konsekutivtolkning, se avsnitt [3.3.1 Konsekutivtolkning](#)). Vissa sökande har lätt för att tala fritt, medan andra kan vara blyga eller ovilliga att göra det. Intervjuaren kommer att anpassa sin intervjustrategi därefter. Intervjuaren kan också upprepa och betona principen om konfidentialitet för att skapa en förtroendeingivande atmosfär och uppmuntra sökanden att tala öppet.

Under denna fas av intervjun kan intervjuaren upprepa delar av det som sökanden har sagt, i syfte att hjälpa sökanden att minnas vad hen gått igenom. Intervjuaren kan ibland behöva rikta tillbaka sökandens fokus på det ämne som den ställda frågan handlade om, eller rikta in fokuset mot ett nytt ämne.

⁽³⁸⁾ Se Easo, [Practical Guide: Personal interview](#), 2014; UNHCR Österrike, [Handbook for Interpreters in Asylum Procedures](#), Wien, 2022, s. 32.

c) **Sondering**

Under den sonderande delen av intervjun kommer intervjuaren att följa upp olika delar av det fria berättandet för att på djupet gå igenom vad sökanden har uppgett gällande sina skäl till att ansöka om skydd. Här kan intervjuaren välja att gå tillbaka till något ämne som nämnts under det fria berättandet eller försöka bekräfta någon viktig punkt i sökandens redogörelser. I allmänhet kommer intervjuaren att introducera varje ämne innan hen ställer detaljerade frågor.

d) **Förtydligande av inkonsekvenser**

För att säkerställa en så fullständig ansökan som möjligt måste intervjuaren ge sökanden möjlighet att klargöra eventuella inkonsekvenser eller motsägelser som annars kan få en negativ inverkan på beslutet.

Förtydliganden kan gälla sökandens redogörelser eller information från andra källor.

1.4.4. **Avslutning**

Under avslutningsfasen kommer intervjuaren att fråga om sökanden har något att tillägga eller om hen har några frågor. Intervjuaren kan också kontrollera om sökanden har förstått allting.

I enlighet med nationella bestämmelser och nationell praxis kommer även andra deltagare, såsom sökandens juridiska rådgivare eller förmyndare, att ges möjlighet att tillägga eventuell information eller ställa frågor.

Beroende på nationell praxis och om det finns en **skriftlig intervjurapport** kan du bli ombedd att prima vista-översätta eller läsa upp rapporten för att ge sökanden möjlighet att korrigera och klargöra eventuella misstag eller feltolkningar ⁽³⁹⁾ (för mer information om din roll vid prima vista-översättning, se avsnitt [3.3.2 Prima vista-översättning](#)).

Enligt nationell praxis och beroende på vilken typ av intervju det rör sig om och under vilken etapp av förfarandet intervjun äger rum, kan du behöva **underteckna förfarandedokument**, till exempel den skriftliga rapporten. I vissa länder är tolkar skyldiga att uppge sitt namn och/eller använda en läsbar underskrift och i händelse av att din säkerhet skulle kunna äventyras kan ett förfarande tillämpas så att du inte behöver avslöja ditt namn.

Intervjuaren kan sedan informera sökanden om de **efterföljande stegen i förfarandet**, vilket kan innebära information om hur beslutet kommer att delges, följderna av ett positivt beslut, sökandens rätt att överklaga och rätt till kostnadsfri rättshjälp vid avslag, hur sökanden kan lämna in ytterligare bevis samt vilka rättigheter, förmåner och skyldigheter sökanden har i väntan på beslutet.

Beroende på nationell praxis kommer intervjuaren eventuellt att följa dig och sökanden från intervjurummet till väntrummet eller utgången. Intervjuaren kan fråga dig hur du tycker att tolkningen gick.

⁽³⁹⁾ Artikel 17.3 i direktivet om asylförfaranden (omarbetning).

2. Viktiga principer för tolkning inom ramen för asylförfarandet

Du behöver veta hur du ska tackla olika situationer som kan uppstå när du arbetar som tolk inom ramen för asylförfarandet. De flesta nationella asylmyndigheter har yrkesmässiga etiska standarder eller uppförandekoder för tolkar och om så är fallet kommer du med största sannolikhet behöva underteckna dem innan du tar dig an ett uppdrag. I dem anges viktiga principer som du som tolk förväntas följa i samband med ditt uppdrag, både i och utanför intervjurummet. Alla de principer som nämns i figur 3 anses vara grundläggande. Att inte följa dem kan få allvarliga konsekvenser i asylförfarandet.

Figur 3. Viktiga principer för tolkning inom ramen för asylförfarandet

I detta kapitel kommer du att bekanta dig med de principer som gäller för en tolk inom ramen för asylförfarandet och du vägleds i hur du ska utföra din roll som tolk på bästa sätt. I kapitlet beskrivs

- viktiga principer att följa för dig som arbetar som tolk, nämligen professionalism och integritet, korrekthet och fullständighet, konfidentialitet samt opartiskhet och neutralitet,
- utmanande situationer som du kan ställas inför under dina uppdrag samt hur du ska bete dig i sådana situationer.

2.1. Professionalism och integritet

Professionalism handlar om hur du utför dina uppgifter. Ditt professionella uppträdande kan ta sig uttryck i attityd och beteende.

Att ha en professionell attityd innebär att upprätthålla respekten för berörda personer under utförandet av dina uppgifter. Det handlar också om att skilja på privatliv och yrkesliv och att hålla en professionell distans till det ämne som tolkningen handlar om.

Det är dina handlingar som avgör om ditt uppträdande är professionellt. En professionell tolk är punktlig och organiserad. Det innebär att komma i tid till den plats där uppdraget ska utföras eller att i god tid informera myndigheten om eventuella förseningar samt att eventuella återbud lämnas i god tid. Att vara professionell innebär också att du kan hantera dina känslor och visa prov på ett sansat och neutralt beteende (du undviker exempelvis att uttrycka otålighet eller att använda uttryck som kan tolkas som att du förmedlar åsikter, attityder eller övertygelser). Dessutom bör du konsekvent föra anteckningar för att säkerställa en korrekt och fullständig tolkning, vara fysiskt och psykiskt redo för intervjun samt ha ett öppet sinne och en neutral inställning till sökanden. En professionell tolk känner också till sina begränsningar. Var medveten om din roll och gränserna för dina kunskaper och färdigheter. Utför ditt arbete efter bästa förmåga. Be om pauser vid behov eller tacka nej till uppdrag när du av någon anledning kanske inte skulle kunna utföra det enligt fastställda standarder.

Integritet innebär att visa respekt för alla deltagare och uppträda på ett korrekt, värdigt och respektfullt sätt. För en tolk innebär integritet att upprätthålla de etiska standarder som arbetet kräver.

I synnerhet är det av yttersta vikt att du aldrig utnyttjar din ställning genom att ta emot pengar, tjänster eller förmåner i utbyte mot hjälp med intervjun eller andra delar av asylförfarandet. Om en sökande skulle erbjuda dig något sådant i utbyte mot hjälp ska du anmäla det till asylmyndigheten eller din närmaste chef.

Under din karriär som tolk kan du hamna i situationer där andra deltagare i asylförfarandet, till exempel andra tolkar, intervjuare, annan personal på asylmyndigheten eller sökandens juridiska rådgivare, bryter mot uppförandekoden. Du bör känna till hur du kan rapportera påstådda överträdelser av uppförandekoden. Den myndighet som tilldelade dig tolkningsuppdraget kommer att vägleda dig genom förfarandena för att rapportera sådana överträdelser.

Situationsbetingad utmaning: att vara redo för att tolka

Det är den tredje intervjun för dagen. Du börjar bli trött, ouppmärksam och otålig. Det har gått mer än en timme sedan intervjun började och det känns som att den aldrig kommer att avslutas.

Vad gör du?

I den här situationen bör du överväga att begära en paus för att få ny energi innan du fortsätter att tolka. Be alltid om en paus om du håller på att tappa humöret eller om kvaliteten på din tolkning riskerar att försämrans på grund av att intervjun tar längre tid än väntat.

Situationsbetingad utmaning: att hantera kritik

Under intervjun kritiserar sökanden dig eller din tolkning.

Vad gör du?

Håll dig lugn och tolka allt som sökanden säger, inklusive kommentarer och eventuella förolämpningar. Det är intervjuarens ansvar att hantera situationen. Om intervjuaren bedömer att bristande förtroende kan påverka intervjun negativt, kan hen be dig att stiga åt sidan. En sådan bedömning baseras inte på din prestation, men kan behövas för att intervjun ska kunna genomföras på ett smidigt sätt.

Situationsbetingad utmaning: att ta emot gåvor

Sökanden noterar att ni tillhör samma religion och bjuder dig på godis eftersom det är en religiös högtid i dag.

Vad gör du?

Att agera med integritet innebär att du inte får ta emot några gåvor eller förmåner, inte ens små eller symboliska sådana såsom godis. I det här fallet kan du tacka sökanden och på ett vänligt sätt säga att du inte får ta emot det. Du kan låta godiset ligga kvar på bordet.

2.2. Korrekthet och fullständighet

För att myndigheten ska kunna fatta ett rättvist beslut om ansökan om internationellt skydd och säkerställa att sökanden kan utöva sina rättigheter är det i allra högsta grad viktigt att tolkningen är korrekt. Intervjuarna måste förstå exakt vad sökanden säger och sökanden måste förstå allt som intervjuaren säger och frågar om. Den information som sökanden delar under intervjuerna utgör en viktig del av det underlag som asylmyndigheten beaktar när den bedömer trovärdigheten i sökandens redogörelser. Denna bedömning kommer att ha stor inverkan på den fortsatta prövningen och, i slutändan, på beslutet om ansökan. Därför är det oerhört viktigt att du som tolk håller intervjuarens frågor och sökandens redogörelser så nära den ursprungliga formuleringen som möjligt och **till fullo återger det ursprungliga yttrandet utan tillägg eller utelämnande**. Ibland kan en ändring, även om det bara rör sig om ett ord eller ett datum, ha betydelse för sökandens ärende. Det är viktigt att beakta i vilken ordning saker och ting sägs samt hur detaljerat och på vilket sätt något beskrivs. Du kan ställas inför utmaningar när det gäller att säkerställa en korrekt och fullständig tolkning på grund av uppdragets komplexitet, men också på grund av den transkulturella kommunikationens karaktär (se avsnitt [3.1.2 Transkulturell kommunikation](#)). Vi rekommenderar dig att informera intervjuaren vid eventuella hinder i samband med tolkningen (se avsnitt [3.3.4 Strategier för tolkning](#)).

Situationsbetingad utmaning: att undvika att göra tillägg

Intervjuaren ställer följande fråga till sökanden: "Hur tog du dig hit i dag?" Du tolkar detta men lägger märke till att sökanden inte förstår frågan. Kan du lägga till "med buss, taxi eller tåg"?

Vad gör du?

Att göra tillägg på eget initiativ är inte god praxis. I det här fallet är det upp till intervjuaren att ingripa och ställa ytterligare frågor eller förtydliga frågan för sökanden.

Situationsbetingad utmaning: att tolka bildliga uttryck

Sökanden använder ett bildligt uttryck, till exempel ett idiom eller ett ordspråk, som är vanligt förekommande på det egna språket men som inte har någon direkt motsvarighet på det språk som du tolkar till.

Vad gör du?

Korrekt tolkning innebär inte en bokstavlig tolkning. Syftet är att översätta yttrandet på ett så nära sätt som möjligt och inte att tolka ord för ord. Du förklarar för intervjuaren att du tolkar ett bildligt uttryck och gör en beskrivande översättning av yttrandet genom tillägg och parafraiseringar. I sådana här fall är tillägg och ändringar nödvändiga för en korrekt tolkning.

Situationsbetingad utmaning: att tolka upprepningar

Under intervjun upprepar sökanden samma information flera gånger.

Vad gör du?

Du ska tolka allt som sökanden säger, inklusive upprepningar. Du får inte utelämna eller sammanfatta något som sökanden säger och du är inte ansvarig för vad som sägs.

Situationsbetingad utmaning: att undvika utelämnanden

Under intervjun nämner sökanden en detalj men ber dig att utelämna den i tolkningen.

Vad gör du?

Du ska tolka allt som sökanden säger, inklusive det faktum att du blev ombedd att utelämna informationen. Intervjuaren kommer sedan att avgöra hur den informationen ska hanteras och kan välja att fråga sökanden om skälen till att hen inte ville att det skulle tolkas.

2.3. Konfidentialitet

Konfidentialitet är grundläggande för asyloffarandet i sin helhet och spelar även en avgörande roll vid tolkning. Om konfidentialiteten i asyloffarandet inte garanteras kan de sökande inte förväntas att på ett öppet och detaljerat sätt berätta om de hot som de utsattes för i sitt ursprungsland eller om sin nuvarande situation. Om konfidentialiteten brister kan sökanden och sökandens familjemedlemmar och vänner, även de som är kvar i hemlandet, utsättas för fara. Hela prövningsprocessen äventyras när konfidentialiteten inte respekteras fullt ut.

All information som du har tillgång till genom ditt arbete som tolk ska behandlas konfidentiellt. Detta innebär att **ingen information som rör sökanden eller innehållet i intervjun får diskuteras utanför intervjun**. Du får inte diskutera detta med någon extern part eller kollega, inte ens med sökanden eller sökandens familjemedlemmar, juridiska rådgivare eller förmyndare. Du får inte publicera inlägg på sociala medier eller göra uttalanden för pressen om information som du får kännedom om genom ditt arbete. Av dataskyddsskäl kommer du inte att få tillgång till ärendeakter eller databaser före, under eller efter intervjun. Det är din skyldighet att respektera förfarandets konfidentialitet även efter att din anställning upphört. Det innebär att du ska behandla informationen som konfidentiell även när du inte längre arbetar som tolk.

Samtidigt bör du vidta försiktighetsåtgärder för att skydda din personliga integritet. Både för egen del och med tanke på asyloffarandet är det viktigt att du skyddar dina personuppgifter. Det är viktigt att du med de sökande, varken på eget initiativ eller om de frågar dig, inte delar någon personlig information om ditt ursprung eller din bakgrund, din familj, ditt privatliv eller din bosättningsort. Ställ in dina konton på sociala medier som privata och håll dina aktiviteter på sociala medier för dig själv.

Situationsbetingad utmaning: att dela information med sökandens familj

Under pausen mellan två intervjuer kontaktas du av maken till en sökande som du tolkade åt dagen före. Han säger att hans fru är stressad och bekymrad över gårdagens intervju och frågar dig hur intervjun gick.

Vad gör du?

Du kan förklara för honom att du förstår hans frus oro men att du inte får dela med dig av någon information om de intervjuer som du tolkar.

Situationsbetingad utmaning: att dela information med kollegor

Under pausen får du en fråga från en annan tolk om din intervju: "Är inte den här sökanden syster till förra veckans sökande?" Du drar dig för att svara.

Vad gör du?

All information som du får kännedom om under din tolkning ska behandlas konfidentiellt. Detta innebär att du inte kan dela sådan information med din kollega, även om ni båda arbetar för samma myndighet. I det här fallet ska du låta bli att svara på din kollegas fråga och i stället säga att du av konfidentialitetsskäl inte kan dela med dig av sådan information.

2.4. Opartiskhet och neutralitet

Att vara opartisk eller neutral innebär att du **inte tar ställning eller uttrycker dina personliga åsikter**, eller ger förslag eller råd, före, under eller efter tolkningen. Det kan hända att du känner för sökandens problem eller den sak hen stöder, eller tvärtom att du inte kan relatera till sökandens ståndpunkter eller situation. Oavsett vilket ska du alltid hålla dig neutral till vad som sägs, utan att låta dina förutfattade meningar påverka din tolkning.

Att ha förutfattade meningar innebär att favorisera eller ha fördomar mot en viss grupp utifrån vissa idéer och övertygelser. Till exempel kanske du tänker att människor inom vissa kulturer är mer punktliga än andra. På samma sätt kanske du tänker att människor inom vissa kulturer är mindre arbetsamma än andra. Förutfattade meningar kan påverka dina handlingar även om du inte är medveten om det.

En tolk måste vara opartisk och måste också uppfattas som opartisk av övriga deltagare i alla lägen, både i fråga om attityd och uppträdande. Du får inte låta ditt ursprung, din bakgrund, dina åsikter eller dina övertygelser påverka hur du tolkar.

Informera intervjuaren om du tror att en sökande inte längre ser dig som neutral eller om du känner en för stark känslomässig koppling till ett visst ämne för att kunna hålla dig neutral. Detta gäller även om du inser att du tidigare har haft kontakt eller att göra med en sökande eller med andra personer som närvarar vid intervjun. I sådana fall anlitas en ny tolk till ärendet.

En **intressekonflikt** uppstår om du har en koppling till en sökande som kan påverka ditt arbete. En faktisk eller uppfattad partiskhet eller intressekonflikt kan leda till bristande förtroende mellan sökanden och asylmyndigheterna och kan ha en negativ inverkan på asyلفörfarandet. Du måste uppge eventuella intressekonflikter och avstå från att acceptera uppdrag där det föreligger sådana konflikter.

Eftersom ni talar samma språk kan sökanden se dig som ett stöd för att svara på frågorna eller få ett positivt beslut. Omvänt kan sökanden också vara fientligt inställd till dig. På grund av din bakgrund kanske sökanden förknippar dig med den aktör som utövar förföljelse gentemot sökanden i fråga. Ditt beteende ska signalera att din roll endast är att göra det möjligt för sökanden att kommunicera med asylmyndigheten.

Situationsbetingad utmaning: intressekonflikter

Under intervjun inser du att sökanden kommer från din ursprungsby och att du känner sökandens familj mycket väl.

Vad gör du?

Du ber om en paus och förklarar för intervjuaren att du har något som du behöver berätta. Du informerar intervjuaren om din exakta koppling till sökandens familj, eftersom det kan röra sig om en faktisk eller uppfattad intressekonflikt. Intervjuaren kommer att besluta om hur ni ska gå vidare. Om du däremot anser att din neutralitet och opartiskhet inte kan säkerställas bör du dra dig ur uppdraget.

Situationsbetingad utmaning: att bli ombedd att säga sin mening

Efter intervjun frågar intervjuaren dig om den information som sökanden lämnat om sitt ursprungsland är korrekt eller om du anser att sökandens redogörelser är trovärdiga.

Vad gör du?

Du påminner intervjuaren om att du inte kan ge några råd eller åsikter om detta, eftersom din enda uppgift som tolk är att tillhandahålla tolkning.

Situationsbetingad utmaning: att hålla sig inom gränserna för sin roll

Du tolkar åt en sökande som, enligt din uppfattning, inte talar sanning. Men intervjuaren verkar inte vara medveten om detta.

Vad gör du?

Som tolk är det inte din uppgift att bedöma informationens sanningsenlighet eller trovärdighet. Du är opartisk och uttrycker inga personliga åsikter, värderingar eller fördomar.

Situationsbetingad utmaning: att upprepa sin neutralitet för sökanden

Under en paus försöker sökanden samtala med dig om ert gemensamma etniska ursprung och de problem som är förknippade med det i ert ursprungsland.

Vad gör du?

Du påminner sökanden om att du bara har till uppgift att tolka, att ni inte kan ha den här typen av samtal och att du inte får avslöja information om dig själv. Du informerar intervjuaren om vad som hänt. När så är möjligt bör tolken och sökanden tillbringa sina pauser på åtskilda platser för att undvika all slags interaktion dem emellan.

3. Tolkning vid asylintervjuer

För att kunna agera professionellt som tolk inom ramen för asylförfarandet krävs förberedelser, specifika kunskaper samt tekniska och mjuka färdigheter. Ditt främsta mål som tolk under en intervju inom ramen för asylförfarandet är att se till att alla deltagare förstår allt som sägs på det sätt som det sägs. Kom ihåg att sökanden har rätt till ett rättvist och opartiskt asylförfarande. Kvaliteten på din tolkning spelar en stor roll i detta. I de flesta fall får de sökande endast en chans att delta i en personlig intervju för att styrka sina påståenden inför den beslutande myndigheten. I egenskap av tolk har du alltså en mycket viktig uppgift. Eventuella brister kan få allvarliga konsekvenser för sökanden.

I detta kapitel finns vägledning om hur du kan förbereda dig inför en personlig intervju och vad du ska tänka på under själva tolkningen. Mer specifikt handlar detta kapitel om

- viktiga överväganden om maktobalansen vid intervjuerna, vad som utmärker transkulturell kommunikation och vilka utmaningar den innebär samt hur man som tolk kan bekanta sig med den uppdragsrelevanta terminologin,
- tolkningsmetoder och tolkningsteknik, särskilt konsekutivtolkning, turtagning, anteckningsteknik och prima vista-översättning,
- tekniska aspekter av tolkning under personliga intervjuer och intervjuer på distans,
- utmanande situationer som du kan ställas inför under dina uppdrag och lämpligt beteende i sådana situationer.

3.1. Kommunikation och språk

3.1.1. Maktobalans

Asylmyndigheten har befogenhet att fatta beslut om en ansökan om internationellt skydd som lämnats in av en sökande. Under asylförfarandet är intervjuaren, du som tolk och eventuella medföljande personer närvarande som yrkesverksamma personer som gör sitt jobb. Sökanden är dock närvarande i egenskap av privatperson och talar om personliga erfarenheter, trosuppfattningar och övertygelser under intervjun, vars utgång kommer att ha en betydande inverkan på sökandens framtid.

Det föreligger alltså en **maktobalans** i asylsamarhång.

- **Intervjuaren** har, eller uppfattas av sökanden som att hen har, befogenhet att fatta beslut om ansökan, eller åtminstone ett stort inflytande över vilket beslut som fattas. Intervjuaren leder intervjun, beslutar när den ska inledas och avslutas och styr intervjuns riktning genom att välja ut de frågor som ska ställas och de ämnen som ska diskuteras.
- Du som **tolk** kan av sökanden uppfattas som en del av asylmyndigheten. Eftersom du är den enda personen i rummet som inte upplever några språkhinder kan det uppfattas som att du har makten att undanhålla, förvränga eller lägga till information.

- **Sökanden** i sin tur har (eller anser att hen har) mycket lite makt eller ingen makt alls vid intervjun, trots att hens öde avgörs av hur intervjun går. Sökanden är mest beroende av intervjuaren som håller i intervjun och av dig som förmedlar det som sägs.

Som tolk måste du vara medveten om dessa **(uppfattade) maktobalanser**. Det är också viktigt att ditt uppträdande inte förstärker dem. Dessa maktobalanser kan inte undvikas, men du och de andra parterna kan mildra dem. Genom att vara medveten om dem blir det enklare för dig att förstå intervjusituationen ur sökandens perspektiv. Vår vägledning, särskilt i de följande avsnitten i detta kapitel och i kapitel [4 Tolkning för sökande som befinner sig i en utsatt situation](#), bygger på dessa överväganden. Om du agerar därefter minimeras risken för att maktobalansen kan komma att påverka en sökandes asylärende negativt.

3.1.2. Transkulturell kommunikation

Tolkning som inte utförs korrekt kan medföra en **risk för snedvridning** av det yttrande som översätts. Denna risk ökar när deltagarna i asylintervjun kommer från olika bakgrunder.

Olika faktorer kan påverka kommunikationen. Sådana faktorer omfattar en persons kön, utbildning och kulturella, sociala, religiösa, politiska och etniska bakgrund samt olika andra aspekter av det sammanhang i vilket hen har vuxit upp och levt. Dessa faktorer påverkar det sätt på vilket människor förmedlar och förstår **verbal och icke-verbal kommunikation**, ofta på ett omedvetet sätt. Till exempel är vissa personer mer direkta i sin kommunikation än andra, eller så kan graden av språklig formalitet variera beroende på en persons bakgrund. På samma sätt kan icke-verbalt språk variera avsevärt och lätt missförstås mellan talare från olika bakgrunder. I asylförfarandet kommer intervjuaren och sökanden med största sannolikhet från olika bakgrunder och miljöer. Din egen bakgrund kommer också att skilja sig från de andra deltagarnas, i större eller mindre utsträckning. Alla dessa faktorer kan skapa kommunikationshinder och leda till missförstånd.

När du tolkar måste du beakta alla faktorer och se till att du inte bara tolkar orden så som de sägs, utan också den fulla innebörd som härrör från sammanhanget och personens bakgrund. I de följande avsnitten i kapitel [3 Tolkning vid asylintervjuer](#) och kapitel [4 Tolkning för sökande som befinner sig i en utsatt situation](#) i denna vägledning beskrivs metoder för att lyckas med detta på bästa möjliga sätt. Det är viktigt att du informerar intervjuaren om du märker att det finns utmaningar kopplade till den transkulturella kommunikationen som påverkar intervjun. Detta kommer att stärka intervjuarens förtroende för ditt arbete och göra det möjligt för alla deltagare att minimera risken för att asylförfarandet påverkas negativt. Intervjuaren kommer sedan att besluta hur du ska agera utifrån den information som du har tillhandahållit.

Situationsbetingad utmaning: transkulturell kommunikation

Under intervjun hänvisar sökanden till sin ”bror” när hen berättar om en händelse i sitt liv. Du är medveten om att i det sammanhang som sökanden kommer ifrån kan ordet ”bror” användas för att beskriva ett syskon men också för att i vidare bemärkelse beskriva en nära vän.

Vad gör du?

Du gör en exakt tolkning av det som sökanden säger och när du är klar informerar du intervjuaren om att du vill kommentera ett begrepp som sökanden använt. Därefter förklarar du för intervjuaren att ordet ”bror” kan betyda olika saker i sökandens sammanhang.

3.1.3. Terminologi

För att kunna arbeta som tolk inom ramen för asylförfarandet måste du **hålla dig uppdaterad** och vidareutveckla dina professionella tolkkunskaper, inklusive dina djupgående kunskaper i både **käll- och målspråket** (för definitionerna av käll- och målspråk, se avsnitt [3.3.1 Konsekvitivtolkning](#)).

Du måste också känna till den relevanta **terminologin** på asylområdet samt situationen i de sökandes ursprungsländer och bakgrunden till de ärenden inom ramen för vilka du kan anlitas som tolk. Kom ihåg att regelbundet och vid behov konsultera källor såsom landsrapporter ⁽⁴⁰⁾ och nyhetsartiklar för att bli mer förtrogen med den terminologi som används angående relevanta politiska, geografiska och kulturella frågor i de sökandes ursprungsländer ⁽⁴¹⁾. Du kan fokusera på viktiga termer som rör aspekter som sannolikt kommer att diskuteras under intervjuerna, till exempel den administrativa indelningen av landet, de största städerna och regionerna, namnen på brottsbekämpande organ, vanliga akronymer, det politiska systemet, namnen på och akronymerna för politiska partier, framstående politiska eller religiösa personer, namnen på etniska grupper och stammar samt kulturella sedvänjor.

Du rekommenderas att använda **ordlistor** för att översätta teknisk eller specifik terminologi. Beroende på det nationella sammanhanget kan ordlistor komma att tillhandahållas av myndigheterna. Du kan också skapa dina egna ordlistor utifrån ord som du stöter på under intervjuerna och som du sedan översätter och organiserar efter ämne. Skapa ordlistor som är relevanta för olika typer av asylansökningar, såsom ordlistor med termer kopplade till militära grader, religion samt sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck och könsskarakteristika, och läs igenom dem under dina uppdagsförberedelser.

Ha dina färdigheter och begränsningar i åtanke när du accepterar ett uppdrag. Alla intervjuer är olika och vissa kan kräva särskilda färdigheter. Ibland får du viss information i förväg om det ärende som du ska tolka i, till exempel genom en kort briefing med intervjuaren, vilket kan hjälpa dig att avgöra vilka specifika färdigheter som kan behövas (om du till exempel får veta att du ska tolka för ett barn behöver du ha kunskaper om hur man tolkar för barn). Acceptera

⁽⁴⁰⁾ Yrkesverksamma på asylområdet hänvisar ofta till information om ursprungsland. Det finns offentligt tillgängliga databaser och portaler med information om ursprungsland, till exempel [EUAA COI Portal](#) och [Refworld](#).

⁽⁴¹⁾ Du kan också konsultera och ladda ner [EUAA:s samling av asyl- och mottagningsterminologi](#).

endast uppdrag där du vet att du kan tillhandahålla tolkning som är av den kvalitet som krävs. Om du tackar nej till ett uppdrag där du vet med dig att du inte kan garantera en tolkning av hög kvalitet visar du prov på professionalism.

3.2. Före intervjun

Förbered dig väl inför dina uppdrag.

Din **klädsel** kommer att vara ditt signum när du stiger in i intervjurummet. Klä dig på ett sätt som är professionellt och lämpligt. Vad som anses vara professionellt och lämpligt kan variera beroende på i vilket sammanhang du arbetar. Vanligtvis anses det dock lämpligt att klä sig i ledig men vårdad arbetsklädsel. Du bör alltid undvika att bära kläder som liknar uniformer som bärs av brottsbekämpande myndigheter eller inom militären eller som för tankarna till brottsbekämpande myndigheter, militären eller en viss politisk ideologi. När det gäller religiösa symboler finns det olika praxis i olika länder. Du bör dock vara medveten om att kläder och symboler kan påverka sökanden. Om du får en tolkbricka ska den bäras synligt.

Innan intervjun börjar kan du bli **briefad** om de viktigaste aspekterna i ärendet, till exempel skälen till att sökanden är på flykt och eventuella utsatta situationer som sökanden befinner sig i. Kom till intervjun i tillräckligt god tid för att hinna med briefing och använd den information du får för att försäkra dig om att du är tekniskt och mentalt förberedd för intervjun. Du kan till exempel repetera tekniska termer som kan komma upp under intervjun eller mentalt förbereda dig för en särskilt lång intervju eller för känsliga eller traumatiserande ämnen (se kapitel [5 Värna om ditt välbefinnande](#)).

Att komma till intervjun med **allt det material** och alla de verktyg som du kan behöva för en smidig tolkning visar prov på professionalism. Detta kan innebära penna och papper eller surfplatta, ordlistor, lexikon (för att kunna översätta ett sällsynt eller tekniskt ord eller ett ord som du inte känner till) samt, i tillämpliga fall, en digital kalenderkonverterare och tabeller eller riktlinjer för translitterering. Kontrollera alltid att du får ta med dig dessa verktyg och anordningar in i intervjurummet och att du får använda dem under tolkningen. Om du inte får ta med dig elektronisk utrustning kan du använda en tryckt version. Använd sidmarkörer och överstrykningspennor för att underlätta användningen av dessa verktyg.

Beroende på myndighetens krav ska du se till att din mobiltelefon lämnas utanför mötesrummet, är avstängd eller är satt på ljudlös.

3.3. Under intervjun

Konsekutivtolkning av muntliga redogörelser och prima vista-översättning av skriftliga texter är de två metoder som du kommer att använda vid tolkning under en asylintervju. Ditt uppträdande och förhållningssätt under tolkningen är i linje med de principer som beskrivs i kapitel [2 Viktiga principer för tolkning inom ramen för asyloffarandet](#) och du ser till att allt som alla deltagare säger översätts korrekt.

3.3.1. Konsekutivtolkning

Konsekutivtolkning

Deltagarna turas om att tala och lämnar tid för tolken att tolka.

Vid konsekutivtolkning kommer du först att lyssna på det som sägs på källspråket och sedan, när talaren pausar, tolkar du det till målspråket.

Källspråk

Talarens språk – det vill säga det originalspråk som används för att framföra ett yttrande.

Målspråk

Det språk till vilket yttrandet återges av tolken – det vill säga det språk som mottagaren av yttrandet använder.

Konsekutivtolkning kan vara antingen kort eller lång konsekutivtolkning. Kort konsekutivtolkning innebär normalt omedelbar översättning av en eller två meningar, medan lång konsekutivtolkning innebär översättning av flera meningar. I båda fallen måste du lyssna noggrant, vara uppmärksam på detaljer och föra anteckningar (se avsnitt [3.3.3 Anteckningar](#)).

I asylförfarandet är det lämpligt att använda **kort konsekutivtolkning** för att säkerställa korrekthet och fullständighet.

Kort konsekutivtolkning gör det lättare för dig som tolk att komma ihåg alla detaljer och därmed säkerställa en korrekt tolkning. Tolkningen av mindre segment via kort konsekutivtolkning underlättar återgivandet av alla detaljer i sökandens berättelse, inklusive namn, platser, tidsangivelser och detaljerade redogörelser för händelser.

Kort konsekutivtolkning innebär att **turtagning** används mer frekvent. Det kan vara en utmaning att hitta ett naturligt flöde vid kort konsekutivtolkning och att veta när du kan börja tolka. Turtagning kräver fungerande metoder och praxis. Även om tolken är erfaren kan det vara första gången sökanden talar genom en tolk, vilket kan försvåra situationen.

Även om det är viktigt att vara uppmärksam på sökandens intonation och kroppsspråk och att följa sökandens naturliga flöde och pauser, är det av avgörande vikt att reglerna om turtagning följs för att du ska kunna tolka utan att information eller detaljer går förlorade. I början av intervjun bör intervjuaren informera sökanden om turtagning. I samband med detta kan ni komma överens om ett tecken eller en gest som du kan använda när du vill att sökanden ska pausa för att låta dig tolka. Om sökanden inte följer turtagningsreglerna under intervjun kan

du be intervjuaren att förklara dem för sökanden igen. På samma sätt kan du be intervjuaren att pausa om du har svårt att komma ihåg och översätta hans yttrande i detalj. Vid tolkning av längre yttranden behöver dina anteckningar vara heltäckande så att inga detaljer utelämnas eller förvrängs. Detta kan vara utmanande och kräver ett stort fokus från din sida. Du kan förbättra dina färdigheter i konsekutivtolkning med hjälp av resurserna nedan.

Förbättra dina färdigheter i konsekutivtolkning

Ett användbart verktyg för att träna på konsekutivtolkning är [Speech Repository](#), ett talarkiv som förvaltas av Europeiska kommissionens generaldirektorat för tolkning. Talarkivet är ett verktyg för e-lärande. Det innehåller verkliga videoklipp och tal som skräddarsyts i utbildningssyfte för att göra det möjligt för tolkar och tolkstuderanter att praktisera och förbättra sina tolkfärdigheter.

Förbättra ditt minne och dina färdigheter i kort konsekutivtolkning

Med hjälp av övningarna nedan kan du bli bättre på att minnas vad en talare säger ⁽⁴²⁾.

Alternativ 1

Välj en text. Läs den mening för mening. Upprepa varje mening utan att titta på texten. Sedan kan du göra samma sak men tolka texten i stället för att upprepa den på samma språk.

Alternativ 2

Låt någon annan läsa en kort text för dig, eller lyssna på en talare på tv, på internet eller i en poddsändning. Be talaren att pausa eller pausa ljudet efter ett par meningar. Försök att upprepa exakt vad talaren har sagt. Sedan kan du göra samma sak men tolka texten i stället för att upprepa den på samma språk.

Situationsbetingad utmaning: att hantera avbrott

Intervjuaren agerar inte som hen borde och avbryter dig och låter dig inte översätta färdigt allt det som sökanden har sagt.

Vad gör du?

Avbrott under tolkningen kan få dig att tappa tråden, vilket kan inverka negativt på tolkningen. Dessutom har intervjuaren inget intresse av ofullständig information i intervjurapporten. Tala om för intervjuaren att avbrotten gör intervjun svår att tolka.

⁽⁴²⁾ Fler övningar finns på [Language Connections webbplats](#).

3.3.2. Prima vista-översättning

Prima vista-översättning

Tolken översätter muntligen ett skriftligt dokument från källspråket till målspråket.

Vid prima vista-översättning läser du en skriven text på källspråket tyst för dig själv och översätter den muntligt till målspråket.

Som tolk i asylförfarandet kan du bli ombedd att **översätta och läsa upp** en rad olika dokument högt. De vanligaste är identitetshandlingar, såsom pass, körkort, nationella id-kort och födelsebevis. Du kan också bli ombedd att prima vista-översätta handskrivna personliga brev, tidningsartiklar, polis- eller läkarrapporter och andra juridiska dokument.

För att översättningen ska bli så korrekt och exakt som möjligt och beroende på hur långt och komplicerat dokumentet är, kan det vara bäst att be intervjuaren om lite tid för att gå igenom dokumentet i sin helhet så att du kan förstå dess sammanhang, övergripande struktur och syfte och/eller hitta lösningar till vissa översättningsproblem i förväg. Informera intervjuaren om eventuella oläsliga ord.

Följ intervjuarens instruktioner om vad som ska översättas från dokumentet. Om intervjuaren inte specificerar något ska en fullständig översättning göras. Du kan annars bli ombedd att sammanfatta innehållet i dokumentet eller bara översätta vissa delar. I sådana fall kommer du att översätta huvudinnehållet eller bara de specifika delarna enligt begäran, men du kan också nämna viktiga faktorer såsom vem som har utfärdat dokumentet, utfärdandeort samt datum och andra namn som nämns i dokumentet.

Innan intervjuaren avslutar intervjun kan du, beroende på nationell praxis, bli ombedd att **läsa upp intervjurapporten eller intervjuutskriften** för sökanden. Det är viktigt att prima vista-översätta utskriften som den är och inte utifrån vad du minns att sökanden sagt. Om du märker att vissa delar har missförstått av intervjuaren och har transkriberats felaktigt, måste du fortfarande läsa upp utskriften som den är för sökanden.

Situationsbetingad utmaning: felaktigheter i intervjurapporten

När du läser igenom intervjurapporten märker du att en eller flera uppgifter i rapporten inte stämmer överens med vad du har tolkat. Sökanden gör inga invändningar.

Vad gör du?

Du ber om en paus och påpekar för intervjuaren att du har noterat att intervjurapporten inte stämmer överens med din tolkning.

Förbättra dina färdigheter i prima vista-översättning

Översätt en kort text muntligt.

De första gångerna som du gör den här övningen kan du börja med att leta efter verb och subjekt i texten och markera dem, för att sedan gå vidare och översätta texten. När du känner dig bekväm med den här tekniken kan du gå vidare och göra en prima vista-översättning direkt, utan att göra några markeringar.

Öva tills du kan göra detta i en normal talhastighet. Fokusera på att göra en begriplig och korrekt översättning av texten.

Börja med enkla texter som använder termer som du är bekant med. Sedan kan du gå vidare till mer komplexa texter med mer tekniska termer.

3.3.3. Anteckningar

När du tolkar i en personlig intervju ska du **föra anteckningar så att du lättare kan komma ihåg vad talaren har sagt** när du sedan ska översätta det till målspråket. Principerna om korrekthet och fullständighet är särskilt relevanta i den personliga intervjun (se avsnitt [2.2 Korrekthet och fullständighet](#)). Att anteckna under tolkning innebär inte att skriva ner allt som sägs, utan snarare att skriva ner nyckelord som hjälper dig att komma ihåg vad talaren har sagt för att du ska kunna göra en fullständig och korrekt tolkning.

Att föra anteckningar är en teknik där övning ger färdighet. Du kan behöva anpassa och justera denna teknik, beroende på omständigheterna och på vad som fungerar bäst för dig. Du kan till exempel välja vilket språk du vill anteckna på och använda symboler. Här kommer några **tips och råd** ⁽⁴³⁾:

- Rita symboler i stället för att använda ord.
- Använd förkortningar.
- Använd ord eller fraser för att koppla samman begrepp på olika platser.
- Använd symboler eller olika tecken för att betona, bekräfta eller förneka: använd till exempel en genomstruken linje för att markera "inte" eller en understrykning för att betona något.
- Använd symboler eller tecken för att notera tempus och modala verb.
- Använd linjer/pilar för att undvika att behöva anteckna samma sak två gånger på samma sida.
- Använd symboler eller specifika förkortningar för att ange kopplingar mellan handlingar eller händelser.
- Strukturera dina anteckningar väl på sidan.

⁽⁴³⁾ UNHCR Österrike, [Handbook for Interpreters in Asylum Procedures](#), Wien, 2022. Se även EUAA:s utbildningsmodul om [tolkning i asylsammenhang](#).

Exempel på hur du kan föra anteckningar

Sökandens redogörelse	Nyckelord	Tolkens anteckningar
Jag anlände till Österrike med flyg den 3 april 2023.	Vem (subjekt) Gjorde vad (verb) Var/när/hur	jag →e AT 3.4.23 flygplan

Öva på att föra anteckningar

Be någon att läsa en text eller berätta något för dig, eller lyssna på en talare på tv, på internet eller i en poddsändning. För anteckningar medan talaren talar. Pausa efter ett par meningar. Försök att upprepa exakt vad talaren har sagt.

Analysera resultatet. Har du utelämnat något? Har du ändrat något? Försök att hitta orsakerna till eventuella fel så att du vet vad du ska vara uppmärksam på.

När du är klar kan du göra övningen igen, men den här gången kan du prova att göra en tolkning på målspråket av det som talaren säger ⁽⁴⁴⁾.

3.3.4. Strategier för tolkning

Följande avsnitt handlar om **hur du utför dina uppgifter under intervjun**, hur du i praktiken tillämpar de tekniska och mjuka färdigheter som krävs för att säkerställa korrekt tolkning av hög kvalitet och hur du agerar enligt vad som förväntas av dig i intervjurummet.

Förteckningarna är inte uttömmande och innehåller inte alla potentiella omständigheter som kan uppstå under ett tolkningsuppdrag. Men de kan fungera som en vägledning och de påminner dig om din roll under tolkningen.

Vägledningen gäller från det ögonblick du träffar sökanden – till exempel när intervjuaren följer dig och sökanden till intervjurummet – fram till dess att intervjun avslutas. De grundläggande kraven för god tolkning är att

- alla deltagare kan höra varandra tydligt,
- du förstår det språk och den dialekt som talas av alla deltagare,
- alla deltagare förstår dig.

⁽⁴⁴⁾ Se [tolkhandboken](#) på webbplatsen för Immigration and Refugee Board of Canada (Kanadas invandrings- och flyktingnämnd).

a) Bekräfta förståelse

Den inledande delen av intervjun är viktig eftersom den gör det möjligt för dig att kontrollera att du har de förutsättningar som krävs.

- Se till att sökanden och intervjuaren **förstår dig till fullo** och att du förstår dem till fullo. Meddela intervjuaren omedelbart om så inte är fallet.
- Det bör även säkerställas att alla deltagare kan **höra och se varandra väl**. Kontrollera att placeringen gör det möjligt för dig att se och höra både sökanden och intervjuaren. Om störande ljud eller talarens tonfall gör det svårt för dig att fullt ut höra vad som sägs måste du meddela detta till intervjuaren så snart som möjligt så att problemet kan lösas. Tala tydligt och i ett lämpligt tempo. Säkerställ att ditt taltempo gör det möjligt för intervjuaren att skriva ner eller rapportera det som du tolkar.

Situationsbetingad utmaning: att förstå sökandens språk

När intervjun inleds inser du att sökanden talar en dialekt som du inte är fullt förtrogen med.

Vad gör du?

Du informerar omedelbart intervjuaren om att du inte fullt ut kan förstå denna dialekt och att du inte kan säkerställa en korrekt tolkning.

Situationsbetingad utmaning: att höra sökanden och intervjuaren

Byggarbetet utanför fönstret gör det svårt att höra allt som sägs.

Vad gör du?

Du berättar för intervjuaren att du på grund av oljud utifrån har svårt att höra vad som sägs. Dessutom ska du vara transparent och tolka vad du säger till intervjuaren för sökanden.

b) Säkerställa korrekthet, precision och fullständighet

Korrekthet, precision och fullständighet är avgörande principer för en korrekt tolkning under en asylintervju.

- När du tolkar ska du alltid använda **de subjekt eller pronomen** som används av talaren. När sökanden till exempel säger "Jag gjorde" använder du första person och säger "Jag gjorde" även på målspråket.
- Om tillämpligt, använd **grammatiskt genus** för de substantiv, adjektiv eller verb som sökanden använder för att hänvisa till personer. Informera intervjuaren om du inte kan göra en fullständig och korrekt tolkning på grund av att källspråket och målspråket inte har samma grammatiska genus (till exempel om ett språk inte har femininum och maskulinum eller neutrum). Intervjuaren kommer att besluta om hur ni ska gå vidare med tolkningen. Om sökanden till exempel talar om en person och säger "den kom till

mitt hus” och målspråket inte har genuset neutrum, måste du som tolk avväga om du ska använda ”han” eller ”hon”. Intervjuaren behöver göras medveten om detta för att kunna besluta om hur ni ska gå vidare.

- **Tolka allt som har sagts av deltagarna så nära den ursprungliga lydelsen som möjligt, utan att lägga till eller utelämna** något och **utan att ändra** innehållet.
  - Tolka allt som sökanden säger under intervjun, även om det inte är ett svar på en fråga från intervjuaren eller om sökanden vänder sig direkt till dig. Dessutom ska du tolka alla upprepningar samt alla yttranden, även om de till synes är felaktiga eller irrelevanta, förvirrande eller ologiska, och även om de är ovänliga, vulgära eller kränkande. Du är inte ansvarig för innehållet i det som sägs.
  - Tolka intervjuarens frågor på ett korrekt och fullständigt sätt. Hur en fråga ställs har betydelse för svaret och det finns skäl till varför intervjuaren väljer en viss formulering eller typ av fråga (se avsnitt [1.4 Den personliga intervjuens faser](#)). När intervjuaren till exempel ställer en öppen fråga måste du tolka den såsom den ställs. Du ska inte lägga till något, såsom svarsalternativ, även om du anser att detta skulle förtydliga frågan för sökanden.
  - Även om intervjuaren ställer samma eller liknande frågor mer än en gång, ska du fortsätta att göra en korrekt och fullständig tolkning.
  - Om något inte kan översättas bokstavligen till målspråket, till exempel ett ordspråk eller idiom, ska du använda en beskrivande formulering och informera deltagarna om detta.
  - Om du behöver kontrollera att du har förstått rätt eller om du vill att någon av deltagarna ska upprepa något för att du ska kunna säkerställa en korrekt tolkning ska du informera deltagarna om detta. Om du behöver dubbelkontrollera något med sökanden ska du informera intervjuaren om detta, eftersom hen ska hållas underrättad om alla interaktioner med sökanden.
  - Tolka alltid samtal som sker vid sidan om och dialoger mellan intervjuaren och andra personer som deltar i intervjun, till exempel juridiska rådgivare, annars kan sökanden känna sig utestängd.
  - För att garantera öppenhet gentemot alla deltagare ska du se till att alla informeras när du säger något som i egentlig mening inte är en tolkning av något som en deltagare har sagt. Ett exempel på detta kan vara att du korrigerar dig själv efter att ha gjort ett fel under tolkningen.
  - När du vill säga något på eget initiativ, till exempel att du behöver en paus, säger du först ”tolken behöver en paus” och sedan översätter du denna fras.
- Återspeglar varje deltagares sätt att tala så exakt som möjligt. Detta innebär att du bör **återge den stil och ton** (val av ord, meningsstruktur osv.) som deltagarna använder för att uttrycka sig. Om de till exempel använder ett mycket enkelt språk måste du göra detsamma när du tolkar, och om de tvärtom använder ett komplicerat eller tekniskt språk måste även du göra det. Detta innebär också att du inte ska försöka förtydliga eller försköna deltagarnas meningsstruktur.
- **Återge yttrandena i den ordning** som sökanden och intervjuaren framförde dem. Tänk på att även den ordning i vilken sökanden beskriver eller berättar någonting kan vara av betydelse.

- Beroende på vilket språk du tolkar kan du bli ombedd att förtydliga transkriberingen (eller translittereringen) av namn från ett annat alfabet. Hänvisa till **tabeller eller riktlinjer för translitterering**, om sådana finns tillgängliga och är tillåtna enligt nationella bestämmelser. Om sådana verktyg eller riktlinjer inte finns tillgängliga måste du iaktta tillbörlig aktsamhet vid translittereringen, eftersom translittereringen av namn från ett språk till ett annat kan variera och det kan finnas flera sätt att translitterera ett visst namn. Informera intervjuaren om så är fallet.
- Beroende på praxis hos din nationella myndighet kan du bli ombedd att **konvertera datum** mellan olika kalendrar. Om det är tillåtet bör en digital kalenderkonverterare användas. Notera alltid båda datumen, enligt de båda relevanta kalendrarna. För att minska risken för förvirring och missförstånd under intervjun kan du, i samråd med intervjuaren, be sökanden att ange vilken kalender hen hänvisar till när ett datum eller årtal nämns.

Situationsbetingad utmaning: att hantera ett problem med förståelsen

Under intervjun finns det vissa delar av sökandens redogörelser som du inte har förstått tydligt. Du har dock förstått dem i allmänhet.

Vad gör du?

Om din förståelse brister bör du informera intervjuaren och berätta att du kommer att behöva be sökanden att upprepa eller förtydliga vad hen har sagt så att du till fullo förstår vad du ska tolka. Att be om förtydliganden visar att du är professionell. Det ska inte ses som ett tecken på bristande kompetens.

Situationsbetingad utmaning: att hantera tvetydiga termer

Sökanden använder ett ord som har mer än en betydelse. Det framgår inte tydligt av sammanhanget vad sökanden säger.

Vad gör du?

Berätta för intervjuaren att du inte kan tolka eftersom sökanden använder ett ord med flera betydelser. Be intervjuaren om tillåtelse att kontrollera den relevanta betydelsen med sökanden.

Situationsbetingad utmaning: samtal som sker vid sidan om

Sökanden samtalar med sin juridiska rådgivare vid sidan om under intervjun. Du kan inte tolka samtalet fullt ut.

Vad gör du?

Du kan vänta på att intervjuaren ska ingripa. Du kan också räcka upp handen för att ingripa och på ett vänligt sätt uppmärksamma deltagarna på att tala en i taget. Du tolkar detta för alla deltagare.

c) Beakta tolkningens gränser

När du tolkar en intervju ska du hålla dig till din roll som tolk så att sökanden är väl införstådd med respektive deltagares ansvarsområden.

- **Kom ihåg att din uppgift enbart är att tolka.** Intervjuaren ansvarar för intervjun och som tolk bör du inte ingripa utan tillstånd. Varje intervjuare har en plan för genomförandet av en intervju och den kan skilja sig åt från intervjuare till intervjuare eller från ärende till ärende. Din uppgift är att tillhandahålla en korrekt och exakt tolkning.
- **Håll dig till det språk och den dialekt som omfattas av uppdraget.** Informera intervjuaren om sökanden vid något tillfälle under intervjun talar ett annat språk eller en annan dialekt än det språk/den dialekt som du har blivit ombedd att tolka och som intervjun var tänkt att genomföras på.
- **Erbjud aldrig stöd och ge aldrig dina personliga åsikter eller råd till någon av deltagarna, särskilt när det gäller prövningen av ansökan.** Svara till exempel inte på frågor om situationen i ursprungslandet och bedöm inte trovärdigheten i sökandens redogörelser, även om du blir ombedd att göra det. Det är möjligt att sökanden kommer att ställa frågor till dig om ditt ursprung, din etniska tillhörighet eller din religion. Svara inte på sådana frågor och informera intervjuaren omedelbart.

Situationsbetingad utmaning: sökanden ber dig om hjälp

Under intervjun frågar intervjuaren sökanden när kriget började i sökandens land. Sökanden kan inte komma ihåg datumet och ber dig om hjälp.

Vad gör du?

Svara inte sökanden. Tolka sökandens fråga för intervjuaren. Intervjuaren kommer att förklara för sökanden att du inte kan svara på frågan eller liknande frågor.

d) Ha ett uppmärksamt och respektfullt förhållningssätt

För att säkerställa tolkning av hög kvalitet under en asylintervju krävs också vissa mjuka färdigheter, till exempel förmågan att inta ett uppmärksamt, respektfullt och lyhört förhållningssätt.

Lyssna uppmärksamt till alla deltagare under en intervju. Det innebär att du ägnar din fulla uppmärksamhet åt det som sägs och att gör en medveten ansträngning för att komma ihåg informationen. Var uppmärksam på deltagarnas icke-verbala signaler samt kulturspecifika uttryck och kommunikationssätt. Detta kommer att hjälpa dig att bättre förstå och tolka deras yttranden. För att kunna göra det måste du titta på talaren när du lyssnar.

Situationsbetingad utmaning: att vara uppmärksam på icke-verbala kommunikation

Du tolkar för en sökande av det motsatta könet. Enligt din och sökandens kultur skulle det vara olämpligt för dig att se sökanden rakt i ögonen.

Vad gör du?

För att kunna upptäcka icke-verbala kommunikation tittar du fortfarande mot sökanden, men inte rakt i ögonen.

Ditt uppträdande bör också bidra till att skapa en förtroendeingivande atmosfär för sökanden.

- **Respektera alla sökande** och kommunicera med dem på ett lyhört sätt under intervjuerna, särskilt när det gäller sökande som befinner sig i en utsatt situation (för mer information, se kapitel [4 Tolkning för sökande som befinner sig i en utsatt situation](#)).
- Ibland kan du behöva ha att göra med aggressiva eller respektlösa sökande. Sökande kan till exempel uttrycka ilska över hur en intervju går till eller över vissa frågor som ställs. Om detta händer, **behåll lugnet** och undvik att börja diskutera med sökanden. Tolka allt som sökanden säger och, om situationen går överstyr, be om en kort paus för att prata med intervjuaren separat.
- Det kan hända att en sökande i början av eller under en intervju begär en tolk av ett visst kön, med en viss religion, med ett visst etniskt ursprung eller från en viss folkgrupp. De sökande kan också uppge att de känner sig obekväma med tolken. **Ta inte detta personligt.** Det har ingenting att göra med kvaliteten på ditt arbete, utan handlar snarare om en asylansökans mycket känsliga natur och traumatiska upplevelser som sökanden kan ha varit med om (till exempel våld i hemmet eller övergrepp i samband med konflikter mellan olika etniska eller religiösa grupper).
- **Undvik att använda verbala eller icke-verbala uttryck som bygger på stereotyper** eller personliga uppfattningar om sökandens utseende, beteende eller berättelse.

Situationsbetingad utmaning: att hålla sina icke-verbala gester och uttryck i schack

Under intervjun berättar sökanden om en våldsamt handling som hen har begått. Du blir känslomässigt påverkad och upprörd.

Vad gör du?

Fortsätt att tolka och se till att ditt ansiktsuttryck och dina andra icke-verbala uttryck förblir neutrala. Om du behöver en stund för att samla dig innan du fortsätter ditt arbete kan du be om en paus.

Situationsbetingad utmaning: att hantera sökande som blir aggressiva

Under intervjun blir sökanden verbalt aggressiv. Du vet inte hur du ska reagera.

Vad gör du?

Framför allt ska du hålla dig lugn och inte ta åt dig av några kommentarer. Tolka allt som sökanden säger, inklusive kränkande kommentarer och språk, så att intervjuaren kan ingripa. Annars kan du som en sista utväg be om en paus under vilken du kan prata med intervjuaren och be om mer stöd. Före intervjun kan det vara bra att du och intervjuaren kommer överens om ett tecken som du kan använda för att signalera att det råder en nödsituation, så att ni båda kan agera snabbt.

e) Be om pauser vid behov

Det finns flera anledningar till att en paus kan behövas under tolkningen.

- Ibland kan det vara **svårt för dig att säkerställa ett korrekt uppträdande** under hela intervjun på grund av intervjuns längd, de diskuterade ämnenas karaktär eller känslighet eller någon av deltagarnas beteende. Om så är fallet kan du be intervjuaren om en paus. Detta är ett tecken på professionalism och hjälper dig att upprätthålla kvaliteten på din tolkning.
- Be alltid om en paus när du behöver **berätta något för intervjuaren**, eftersom detta aldrig bör göras i sökandens närvaro. Det kan du behöva göra om du blir medveten om något som kan ha en negativ inverkan på intervjun eller tolkningen, antingen från sökandens sida (såsom tecken på misstro hos sökanden) eller från din sida (såsom förutfattade meningar).

3.4. Efter intervjun

Gör dig av med dina anteckningar från intervjun på ett säkert sätt, i enlighet med nationell praxis. Visa aldrig dina anteckningar för någon och ta dem inte med dig efter intervjun eller lämna dem utan uppsikt (se avsnitt [2.3 Konfidentialitet](#)).

Var mottaglig för att få **återkoppling** på ditt arbete så att du kan identifiera områden där du kan förbättras.

Vid varje intervju får du mer **erfarenhet** som tolk. I takt med att du tolkar under fler intervjuer kommer du att få mer kunskap om hur du tolkar så korrekt som möjligt.

Skriv ner dina tankar om hur intervjun gick när du är klar, utvärdera ditt arbete och vidta eventuella uppföljningsåtgärder. Om du var tvungen att kolla upp ett ord som du inte kände till, försök att memorera det ordet inför nästa gång och lägg till det i dina ordlistor.

Kom ihåg att **aldrig lämna ut någon information** som du fått kännedom om under tolkningen eller genom din tillgång till skriftliga handlingar till någon, vilket även inbegriper vänner, familj och andra tolkar. Dela dessutom aldrig sådan information på sociala medier.

3.5. Tolkning på distans

Användningen av tolkning på distans har ökat betydligt och detta kan komma att bli en viktig metod för tolkning. Tolkning på distans har flera fördelar, såsom ökad effektivitet och minskade resekostnader. Det kan vara särskilt användbart vid intervjuer med sökande på avlägsna platser, när det råder brist på tolkar i ett land eller en region, under nedstängningar eller när sökanden hålls i förvar. Tolkning på distans kräver dock andra arbetsmetoder och medför vissa specifika utmaningar. Tolkning på plats är fortfarande att föredra och det som rekommenderas ⁽⁴⁵⁾.

I den här vägledningen definieras tolkning på distans som en situation där en eller flera av de inblandade deltagarna är uppkopplade via ett videokonferensverktyg, en röstsamtalstjänst online eller en telefon. Förfarandena kan variera beroende på nationell praxis. Nedan följer några exempel på **möjliga situationer** ⁽⁴⁶⁾.

- Du befinner dig i asyl-, migrations- eller gränsmyndighetens byggnad, i samma rum som intervjuaren. Sökanden befinner sig någon annanstans, till exempel på ett mottagningscentrum, ensam eller tillsammans med sin juridiska rådgivare.
- Du befinner dig vid en särskilt inrättad och skyddad arbetsstation, åtskild från intervjuaren.
- Du arbetar på egen hand hemifrån och deltar via videokonferensverktyg eller telefon.

⁽⁴⁵⁾ Se UNHCR, [Key procedural considerations on the remote participation of asylum-seekers in the refugee status determination interview](#), 15 maj 2020.

⁽⁴⁶⁾ EUAA, [utbildningskatalog](#), 2023, avsnittet *Interpreting in the asylum context* (Tolkning i asylsamarhang).

Hur tolkning på distans genomförs beror på en rad olika faktorer, bland annat vilken utrustning som finns tillgänglig och var sökanden, intervjuaren och tolken befinner sig. Lagbestämmelser kan också ha en inverkan, särskilt när det gäller inspelning av intervjun.

Kom ihåg att vara professionell även vid tolkning på distans och beakta de viktiga principer som gäller vid tolkning på plats (se kapitel [2 Viktiga principer för tolkning inom ramen för asylförfarandet](#)).

I punkterna nedan kan du läsa om hur du kan anpassa dina arbetsmetoder till tolkning på distans.

Det är viktigt att du **förbereder den utrustning som krävs för intervjun på distans i god tid**.

- Se till att du har fått alla **relevanta instruktioner** före intervjun om hur tolkningen på distans kommer att genomföras. Du kan också uppmana den intervjuande myndigheten att före intervjun dela instruktioner för intervjuer på distans med deltagarna.
- **Kontrollera hur den anordning** som krävs för att utföra tolkningen ska användas och se till att all nödvändig utrustning fungerar. De tekniska hjälpmedel som används vid tolkning på distans kan vara allt från mer enkla verktyg, såsom telefon (fast eller mobil), dator eller surfplatta, till mer sofistikerade sådana, såsom video- och telekonferensutrustning.
- Se till att den anordning som du kommer att använda är **fungerande och fulladdad** och att du har en laddare till hands om den får lågt batteri.
- Kontrollera att **högtalaren och mikrofonen** fungerar. Använd ett **headset** när du tolkar via telefon eller videokonferensverktyg, eftersom ljudkvaliteten blir bättre och risken för att intervjun överhörs minskar, vilket därmed minskar risken för obehörigt tillträde till konfidentiella uppgifter. Tänk på att långvarig användning av ett headset och höga volymer kan skada din hörsel. Kontrollera att **internet- eller telefonanslutningen** fungerar som den ska och är säker, i enlighet med nationella krav. Vara förberedd på att det kan förekomma ljudfördröjningar. Ta reda på vem du ska kontakta för att hjälpa dig att lösa tekniska problem. Informera intervjuaren i förväg vid eventuella tekniska problem som du inte kommer att hinna lösa i tid för intervjun.
- Om tolkningen ska utföras via ett **videokonferensverktyg**, använd en bärbar dator, en dator eller en surfplatta – inte en mobiltelefon – med en integrerad eller extern webbkamera, för att säkerställa god bildkvalitet och tillräcklig bildstorlek. Kontrollera att kameran fungerar och att dess vinkel gör det möjligt för andra att se dig tydligt. Se till att du har en neutral bakgrund. Ditt ansikte bör vara helt synligt, liksom dina anteckningar. Se till att belysningen i rummet är tillräcklig. Om endast din silhuett är synlig genom kameran måste du justera belysningen. Tänk på att klädesplagg med ränder och prickar kan förvränga bilden på skärmen eller ha en distraherande effekt, så undvik att bära sådana plagg när du videotolkar.
- Du kan bli ombedd att delta i en kort **testsession** före mötet, eller så kan du begära en sådan före intervjun. Vid testsessionen kan du kontrollera att din utrustning fungerar som den ska och att alla deltagare kan förstå varandra. Kom överens i förväg med intervjuaren om alternativa kommunikationsmedel och vad som ska göras i händelse av anslutningsproblem eller andra tekniska problem.

Även om intervjuer och tolkningsuppdrag på distans följer samma principer som när de genomförs på plats, kräver de mer uppmärksamhet och ansträngning från varje deltagares sida. Från din sida kommer det att krävas särskilda insatser för att säkerställa att du verkar i en miljö som främjar koncentration och konfidentialitet. Du uppmanas att utföra följande

kontroller före intervjun.

- Se till att det **inte finns något störande bakgrundsljud** i rummet och att **ingen kan överhöra** intervjun.
- Se till att du är **ensam** i rummet och att en **skylt med texten ”Stör ej”** har hängts upp på dörren. Detta är viktigt för att säkerställa konfidentialitet och koncentration.
- Se till att dina **arbetsvillkor är rimliga** och att du har tid för en paus mellan två eller flera på varandra följande uppdrag.
- Kom överens med intervjuaren i förväg om du vill öka **turtagningsfrekvensen** eller **antalet pauser**.

Under intervjun måste du säkerställa att gynnsamma förhållanden upprätthålls.

- Precis som vid intervjuer på plats är det vid distansintervjuer av yttersta vikt att alla deltagare tydligt kan höra allt som sägs. Om du har **problem med att höra eller se** de andra deltagarna ska du omedelbart informera intervjuaren. Försök att lösa eventuella problem i början av sessionen eller så snart som möjligt efter att problemet har uppstått.
- Tänk på att det kan uppstå **ljudfördröjningar** vid tolkning på distans. Vid behov kan du påminna intervjuaren och sökanden om att turas om att tala och ge tid för tolkning däremellan.

Situationsbetingad utmaning: iakttagande av icke-verbala signaler

Brist på direktkontakt med vissa deltagare under en distansintervju hindrar dig som tolk från att fullt ut iaktta deras kroppsspråk, uttryck eller icke-verbala kommunikation. Du vill minimera de negativa effekterna av denna situation.

Vad gör du?

Om tolkningen sker över telefon eller utan video ska du vara så uppmärksam som möjligt på deltagarnas tonfall eller intonation och andra rösttecken som kan hjälpa dig att uppfatta icke-verbala signaler.

Om intervjun genomförs via ett videokonferensverktyg ska du justera kamerans vinkel så att dina ansiktsuttryck syns. Du kan också be intervjuaren att justera sin kamera eller sökandens kamera, om det behövs för att du ska kunna se dem tydligt. Om du använder flera skärmar ska du titta på den där kameran sitter.

Situationsbetingad utmaning: risken att inte uppfatta vad deltagarna säger

Du är schemalagd för ett tolkningsuppdrag på distans. Tidigare sådana uppdrag upplevde du som extra utmattande och att det efter ett tag var svårt att fullt ut förstå vad sökanden sade. Du vill minimera risken för att detta ska inträffa.

Vad gör du?

Tolkning på distans medför en större risk för ändringar, tillägg och utelämnanden än vid tolkning på plats. Du kommer att behöva koncentrera dig ännu mer än vanligt för att minimera denna risk. Det finns några andra åtgärder som du kan vidta. Före intervjun kan du till exempel komma överens med intervjuaren om att ta pauser oftare än vid intervjuer på plats, om schemat tillåter det. Under intervjun kan du också kontrollera sökandens förståelse oftare. Det är också viktigt att föra anteckningar.

Situationsbetingad utmaning: att säkerställa turtagning

Du har just tolkat i en intervju på distans. Sökandens redogörelser var långa, vilket gjorde det svårt för dig att tolka. Du var dock inte säker på hur du skulle instruera sökanden att göra pauser. Du vill undvika att detta händer igen under ett framtida uppdrag.

Vad gör du?

Nästa gång kan du försöka komma överens med intervjuaren innan intervjun börjar om ett sätt att signalera när du vill att talarna ska pausa (till exempel genom att använda alternativet "räck upp handen" som finns i vissa videokonferensverktyg eller genom att skriva ett meddelande i chattrutan). Informera sökanden om detta i början av intervjun.

Situationsbetingad utmaning: undermålig utrustning eller ljud- eller videokvalitet

Du ska snart påbörja ett tolkningsuppdrag på distans. Av tidigare erfarenhet vet du att tekniska problem kan uppstå. Du är orolig för att detta kommer att påverka ditt arbete och intervjuprocessen.

Vad gör du?

Förbered dig på rätt sätt. Se till att all utrustning fungerar som den ska och är fulladdad före intervjun och att din telefon- eller internetanslutning är stabil. Kom överens med intervjuaren i förväg om alternativa kommunikationsmedel och vad som ska göras om det uppstår problem. Om det uppstår problem under intervjun, informera intervjuaren omedelbart och agera i enlighet med vad ni har kommit överens om i förväg. Diskutera möjliga lösningar om sådana inte har identifierats i förväg.

4. Tolkning för sökande som befinner sig i en utsatt situation

Utsatthet är ett tillstånd som innebär en risk för att utsättas för skada eller negativa effekter på grund av personliga omständigheter. Personer som ansöker om internationellt skydd kan finna sig i särskilda utsatta situationer på grund av olika faktorer, vilket inbegriper negativa händelser som de har varit med om. Sökande som befinner sig i en utsatt situation är ofta i behov av vård, stöd eller skydd. De kan också behöva särskilda garantier för att delta i asylförfarandet på samma sätt som andra sökande.

I detta kapitel

- introduceras begreppet *utsatthet* inom ramen för asylförfarandet,
- presenteras olika grupper av sökande som befinner sig i en utsatt situation och hur denna situation kan påverka deras förmåga att delta i intervjuerna,
- föreslås strategier för tolkning för sökande som befinner sig i en utsatt situation,
- beskrivs utmanande situationer som du kan ställas inför under dina uppdrag samt hur du ska bete dig i sådana situationer.

4.1. Utsatthet inom ramen för asylförfarandet

De flesta som ansöker om internationellt skydd har varit med om saker eller hamnat i situationer som kan leda till utsatthet. De har lämnat sina hemländer och sina vanliga liv, ofta efter att ha utsatts för hot, våld eller övergrepp. Majoriteten av dem har genomlevt osäkra och extremt svåra förhållanden under sin resa, även i transitländer. I asyllandet befinner de sig ofta i en osäker situation utan tydliga framtidsutsikter och med begränsad tillgång till hälso- och sjukvård, sociala tjänster och arbetsmarknaden.

Utsatthet kan också vara kopplat till sökandens **personliga omständigheter eller egenskaper**, såsom ålder (både för unga och äldre personer), kön, genus, könsidentitet, sexuell läggning, familjestatus, kulturell och social bakgrund, utbildning, hälsotillstånd, inbegripet psykiska hälsoproblem och akuta säkerhetsrisker.

Sökande kan ges särskilda förfarandegarantier för att säkerställa att deras utsatta situation inte påverkar deras möjligheter att förstå och effektivt delta i asylförfarandet. Sådana garantier hjälper dem att fullgöra sina skyldigheter och åtnjuta sina rättigheter under asylförfarandet på lika villkor som andra. Detta kan kräva särskild uppmärksamhet och ett skraddarsytt tillvägagångssätt vid tolkning. Du bör vara mentalt förberedd på att möta människor som befinner sig i en utsatt situation och bidra till att skapa en säker och respektfull miljö under den personliga intervjun och i alla andra steg i förfarandet som du deltar i. Som professionell tolk bör du tacka nej till sådana uppdrag som du känner att du inte kan ta dig an.

4.2. Grupper som befinner sig i en utsatt situation

Bland alla sökande som befinner sig i en utsatt situation kan vi identifiera följande grupper där sökande kan ha en begränsad möjlighet att fullt ut och på ett sammanhängande sätt berätta om sina erfarenheter och uttrycka sina farhågor och behov av skydd under asylförfarandet. Nedan följer de grupper som du som tolk kan behöva vara särskilt uppmärksam på:

- Barn, i synnerhet ensamkommande barn och barn som skilts från sina föräldrar.
- Sökande som är homosexuella, bisexuella, transpersoner, queera och intersexpersoner (hbtqi).
- Offer för sexuellt och könsrelaterat våld.
- Offer för människohandel.
- Offer för tortyr eller andra former av våld.
- Personer med psykisk ohälsa.
- Personer med fysiska eller intellektuella funktionsnedsättningar.

Förteckningen är inte uttömmande och en och samma sökande kan tillhöra flera grupper samtidigt, vilket innebär att sökanden kan befinna sig i en utsatt situation av flera olika skäl och därför kan vara i behov av särskilda förfarandegarantier.

Vi ska nu titta närmare på dessa grupper.

4.2.1. Barn

Som tolk i asylförfarandet kan du bli ombedd att tolka för ensamkommande barn, barn som skilts från sina föräldrar eller barn med medföljande vuxen.

Vem är barn?

Ett barn, även kallat minderårig, är en person som är under 18 år.

Vilka räknas som ensamkommande barn?

Ensamkommande barn är barn som anlänt till eller för närvarande befinner sig i asyllandet utan sina föräldrar eller någon annan vuxen som ansvarar för dem.

Vilka räknas som barn som skilts från sina föräldrar?

Barn som skilts från sina föräldrar är barn som har skilts från alla vuxna som ansvarar för dem, men inte nödvändigtvis från andra släktingar. Termen omfattar därför barn som är i sällskap med andra vuxna familjemedlemmar.

Oavsett om barnet intervjuas ensamt, med en ansvarig vuxen eller med en stödperson är det viktigt att ha i åtanke att barn är en grupp som befinner sig i en särskilt utsatt situation på grund av sin ålder, sin bakgrund och sina eventuella tidigare erfarenheter. Av denna anledning genomförs intervjuer med barn på ett sätt som tar hänsyn till barns behov. Detta påverkar dig som tolk, bland annat gällande de färdigheter som du behöver ha och de förberedelser som du behöver göra. Tänk också på att den inledande fasen av intervjuer med barn normalt är längre än vanligt. Intervjuaren tar sig tid att bygga upp en relation med barnet och skapa en förtroendeingivande atmosfär, till exempel genom att introducera neutrala ämnen i början av intervjun. Intervjuaren kan till exempel ställa frågor till barnet, såsom "Hur har din dag varit?" och "Vilken är din favoritsport/favoritaktivitet?".

När du kommunicerar med barn bör du komma ihåg att deras verklighetsuppfattning, liksom deras förmåga att uttrycka tankar och resonera eller förklara sina egna känslor, kan skilja sig från vuxnas. Hur barn förstår, bearbetar och talar om händelser, uppfattningar, känslor och tankar kan variera beroende på ålder och utvecklingsstadium, vilket skiljer sig från barn till barn beroende på bakgrund, exponering för traumatiska upplevelser och eventuella utvecklingsstörningar. Barn kan också vara särskilt blyga eller ovilliga att öppna sig för vuxna som de inte känner. De kan också vara särskilt mottagliga för suggestibilitet och därför bete sig på ett sätt och säga sådant som de tror att vuxna vill se eller höra.

Dessutom kan tragiska och traumatiska händelser ha en stor inverkan på barns språk, vilket gör att fragmenterade och osammanhängande berättelser kan förväntas i samband med asylintervjuer.

Mer vägledning om strategier för tolkning för barn finns i avsnitt [4.3.3 Att tolka för barn](#).

4.2.2. Hbtqi-personer

Många samhällen upprätthåller ett system som bygger på uppfattningen att det bara finns två kön – man och kvinna – och att en person strikt måste identifiera sig som antingen man eller kvinna, samt att heterosexuella personer (män som är sexuellt och/eller känslomässigt attraherade av kvinnor och kvinnor som är sexuellt och/eller känslomässigt attraherade av män) är normen. Detta binära system, som benämns det heteronormativa systemet, återspeglar inte på ett realistiskt sätt mångfalden av kön i våra samhällen.

Vad är genus och vad är biologiskt kön?

Genus är en social konstruktion av normer, beteenden, attribut och roller som samhället anser lämpliga för enskilda personer på grundval av det kön som de tilldelats vid födseln.

Biologiskt kön tilldelas vid födseln och kategoriseras vanligtvis som man eller kvinna, på grundval av yttre anatomi och andra könskaraktiska som en person föds med.

I de flesta samhällen förväntas en person bete sig, klä sig och agera i enlighet med de regler som i allmänhet tillskrivs och betraktas som "naturligt" lämpliga för personens biologiska kön. Hbtqi-personer som ansöker om skydd kanske därför inte passar in i dessa sociokulturellt konstruerade roller och normer. Detta beror på att de på grund av sin sexuella läggning, sin könsidentitet, sitt könsuttryck och/eller sina könskaraktiska (SOGIESC) placeras utanför de sociokulturellt konstruerade kategorierna "kvinna" och "man".

SOGIESC

Sexuell läggning avser en persons djupgående känslomässiga, affektiva och/eller sexuella attraktion till, och intima och sexuella relationer med, individer av ett annat kön eller av samma kön, eller både och ⁽⁴⁷⁾.

Könsidentitet avser en persons djupgående interna och individuella upplevelse av det egna könet. En persons könsidentitet kan vara samma som eller skilja sig från det kön som hen tilldelats vid födseln eller det kön som hen tillskrivs av samhället. Det inbegriper en persons egen känsla av sin kropp och andra uttrycksmetoder, såsom utseende, kläder, tal och sätt att uppträda.

Könsuttryck avser hur en person uttrycker, kommunicerar och visar sin könsidentitet för andra. En person kan ge uttryck för sitt kön genom sin frisyr, sina kläder, sina accessoarer och sitt sätt att uppträda. En persons könsuttryck kan, men behöver inte, motsvara personens könsidentitet eller det kön de tilldelats vid födseln.

Könskaraktiska avser en persons kromosomer, anatomi, hormoner och fortplantningsorgan.

⁽⁴⁷⁾ Dessa definitioner är förenklade versioner av definitionerna i ILGA-Europe:s [Our Glossary \(ordlista\)](#), 2023.

Hbtqi

Homosexuell: en person som är sexuellt och/eller känslomässigt attraherad till det egna könet. ⁽⁴⁸⁾ Begreppet är inte bundet till ett visst kön och även personer som attraheras av flera kön kan definiera sig själva som homosexuella.

Bisexuell: en person som är sexuellt och/eller känslomässigt attraherad av olika kön.

Transperson: en person vars könsidentitet och/eller könsuttryck skiljer sig från det kön som hen tilldelats vid födseln.

Queer: användes tidigare som en nedsättande term, men har nu återtagits av personer som identifierar sig som personer som inte tillhör de traditionella könskategorierna ”man” och ”kvinna” eller som inte följer heteronormativa sociala normer.

Intersexperson: en person som föds med könskaraktäristika som bryter mot könsnormerna om att män ser ut på ett visst sätt och kvinnor på ett annat. Medfödda variationer av könskaraktäristika kan upptäckas vid olika tidpunkter i en människas liv: vid födseln, under barndomen, i puberteten eller till och med i vuxen ålder.

I många länder kan faktorer kopplade till SOGIESC vara orsaken till att människor känner rädsla för förföljelse.

Identitet och sexuell läggning speglar några av de viktigaste aspekterna av vårt liv: vem vi anser oss vara och vem vi älskar och attraheras av. Många människor skulle inte känna sig bekväma med att dela dessa personliga aspekter av sitt liv med någon de inte känner. På samma sätt är inte alla hbtqi-personer som ansöker om skydd redo att prata om sin identitet och sina personliga erfarenheter.

Dessutom kommer hbtqi-personer som ansöker om skydd ofta från samhällen där de inte har accepterats på grund av faktorer kopplade till SOGIESC. Många hbtqi-personer har utsatts för stigmatisering, verbala övergrepp, trakasserier, marginalisering, diskriminering och våld. Många utsätts också för diskriminering av brottsbekämpande myndigheter och hälso- och sjukvårdsmyndigheter när de söker hjälp efter att ha utsatts för misshandel. Många sökande kommer från länder där det är straffbart att ha en icke-heterosexuell sexuell läggning, att identifiera sig som icke-binär och att vara transperson. De kan misstro myndigheter, såsom intervjuaren eller till och med dig som tolk, till följd av sina negativa erfarenheter i sina hemländer eller på andra tidigare bosättningsorter. Dessutom kanske många av dem aldrig har talat om sin sexuella läggning, sin könsidentitet, sitt könsuttryck och/eller sina könskaraktäristika tidigare på grund av rädsla. De kanske inte vet vilka rättigheter de faktiskt har i asyllandet och kanske inte får stöd från sina likar i asyllandet.

Att uppfattas som en person vars sexuella läggning, könsidentitet, könsuttryck och/eller könskaraktäristika inte överensstämmer med befintliga normer samt att straffas på grund av ens icke-heterosexuella läggning och/eller identitet som transperson eller icke-binär kan vara traumatiskt och kan leda till flera konsekvenser för individen. Sådana konsekvenser kan vara

⁽⁴⁸⁾ Dessa definitioner är förenklade versioner av definitionerna i ILGA-Europe:s [Our Glossary \(ordlista\)](#), 2023.

internaliserad homofobi och transfobi, eller, med andra ord att inte acceptera eller att förakta sig själv, känslor av skam och skuld samt psykisk ohälsa. Dessa konsekvenser kan starkt påverka sökandens förmåga att redogöra för sina skäl till att ansöka om internationellt skydd och göra det svårt för hbtqi-personer som ansöker om skydd att lägga fram sina skäl till att söka asyl tidigt, öppet och tydligt ⁽⁴⁹⁾.

Det är också viktigt att du som tolk förstår vikten av **självddefiniering och självidentifiering**, vilket innebär att du låter sökanden definiera och beskriva sig själv fritt, med sina egna ord och föredragna pronomen. Detta är särskilt viktigt i asylsamarhang eftersom det i många kulturer inte finns några exakta motsvarigheter till begreppen kön, sexuell läggning, könsuttryck etc.

Du bör också vara medveten om komplexiteten och **mångfalden gällande identiteter** och mänsklig karakteristika. I detta sammanhang är det viktigt att ha ett öppet sinne för och en lyhörd inställning till alla typer av mångfald. Endast den berörda personen kan förklara hur hen ser på sin egen sexualitet och/eller sitt eget kön. Samtidigt måste du komma ihåg att en del hbtqi-personer kan själva ha stora svårigheter att förstå, acceptera, avslöja och förklara sin egen sexuella läggning eller könsidentitet samt att prata om det på ett neutralt sätt. Detta gäller särskilt om de kommer från sociokulturella sammanhang som är fientligt inställda mot mångfald av detta slag.

Mer vägledning om strategier för tolkning för hbtqi-personer som ansöker om skydd finns i avsnitt [4.3.4 Tolkning för hbtqi-personer](#).

4.2.3. Offer för sexuellt och könsrelaterat våld

Vissa sökande kan ha utsatts för könsrelaterat våld och således ansöka om skydd på dessa grunder.

Vad är könsrelaterat våld?

Könsrelaterat våld avser all slags skada som orsakas en person på grund av personens faktiska eller upplevda kön, sexuella läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Det kan röra sig om bland annat fysiskt, ekonomiskt, sexuellt och psykiskt våld.

Könsrelaterat våld grundar sig på en maktobalans och kan inbegripa

- psykologiskt, fysiskt eller sexuellt våld, inklusive våldtäkt,
- våld i hemmet och våld inom familjen,
- hedersbaserat våld,
- påtvingad graviditet, sterilisering eller abort,
- kvinnlig könsstympning/omskärelse,
- samhällelig och juridisk diskriminering.

⁽⁴⁹⁾ UNHCR, [Guidelines on International Protection No. 9: Claims to refugee status based on sexual orientation and/or gender identity within the context of Article 1A\(2\) of the 1951 convention and/or its 1967 protocol relating to the status of refugees](#), 23 oktober 2012.

Sexuellt och könsrelaterat våld kan vara ett tabu i många kulturer. Därför kan personer som utsätts för könsrelaterat våld skämmas eller känna sig skyldiga, oroa sig över att deras familjer får reda på vad de har varit med om, vara rädda för att avvisas eller ha svårt att lita på andra. Sökande som har vuxit upp och levt i ett samhälle där könsbaserad diskriminering och/eller könsrelaterat våld är socialt och kulturellt accepterat kan dessutom ha internaliserat detta och själva kommit att acceptera det. Allt detta kan göra att personer som har utsatts för sådant våld kan ha mycket svårt för att tala om det och kommunicera sitt behov av internationellt skydd. Detta behöver du som tolk ha i åtanke.

4.2.4. Offer för människohandel

Sökande av alla kön och åldrar kan vara offer för människohandel.

Vad är människohandel?

Människohandel är ett allvarligt brott och en kränkning av de mänskliga rättigheterna som innebär rekrytering, transport eller mottagande av personer genom vilseledande eller tvingande metoder för tvångsarbete eller utnyttjande. Människohandel kan ta sig olika uttryck, till exempel sexuellt utnyttjande, inklusive prostitution, tvångsarbete eller tvångstjänster, slaveri/trälldom, påtvingad brottslighet (ficktjuveri, narkotikahandel etc.) och avlägsnande av organ.

Offer för människohandel utsätts ofta för hot i form av skrämsetaktik eller utpressning från människohandlare. Hoten kan antingen vara riktade mot dem själva eller mot deras familjemedlemmar i ursprungslandet eller asyllandet. Du bör vara medveten om att offer för människohandel ibland betar sig på ett mycket återhållsamt sätt eller blir aggressiva. Deras hälsotillstånd kan vara mycket dåligt. Det kan hända att de inte ser sig själva som offer på grund av att de inte har fått all information eller på grund av att de har fått felaktig information om sina rättigheter och om att människohandel är ett brott, eller på grund av att våld och utnyttjande är normalt för dem. De kan vara mycket mistrogna på grund av sina erfarenheter och de kan vara extremt misstänksamma mot myndigheter.

4.2.5. Offer för tortyr eller andra former av våld

Att ha blivit utsatt för tortyr eller andra former av allvarligt våld kan allvarligt påverka offrets fysiska och/eller psykiska välbefinnande. Ofta lider offret fortfarande av konsekvenserna av sådana händelser när hen anländer till asyllandet och detta kommer sannolikt att påverka sökandens förmåga och vilja att kommunicera under intervjun. Nedan följer några typiska konsekvenser som tortyr eller andra former av våld kan leda till samt de hanteringsmekanismer som offren kan komma att tillämpa:

- Tortyr eller andra former av allvarligt våld kan bryta ner en persons motståndskraft och förtroende för andra och skada sociala relationer.
- Personer som har blivit utsatta för tortyr eller andra former av allvarligt våld kan tappa förtroendet helt och hållet, särskilt för myndigheter, eftersom de ofta var förövarna.

- De känner sig ofta ensamma, isolerade och utestängda från samhället.
- De kan känna sig skyldiga eller skämmas över vad som hänt dem.
- De kan använda hanteringsmekanismer såsom förnekelse och undvikande för att hantera sina upplevelser.
- De kan drabbas av posttraumatiskt stressyndrom, depression och andra tillstånd, till exempel kronisk smärta, flashbacks, sömnstörningar och andra psykosomatiska störningar.
- För offren kan det vara viktigt att känna kontroll, eftersom de upplevt en total förlust av kontroll under den tortyr eller de andra former av allvarligt våld som de utsatts för ⁽⁵⁰⁾.

Detta gör att det i många fall är svårt för offren att tala om och koncentrera sig på sin berättelse. Tänk på att deras berättelser därför kan vara fragmenterade och framstå som ofullständiga, bristfälliga eller osammanhängande.

4.2.6. Personer med psykisk ohälsa

Sökande kan drabbas av psykisk ohälsa som en reaktion på olika svåra och traumatiska livssituationer och händelser. För dessa sökande kan psykisk ohälsa utlösas av att man påminns om dessa traumatiska minnen i en intervjusituation. Sökande kan också lida av psykiska störningar, såsom depression, posttraumatiskt stressyndrom och bipolär sjukdom, som eventuellt har orsakats av specifika händelser som inträffat i deras hemland eller under deras resa och kan förvärras av den stress som följer av deras instabila situation i asyllandet.

Du måste vara medveten om att sökande med psykisk ohälsa kan vara mindre kapabla att hantera stressiga situationer såsom asylintervjuer. Beroende på deras specifika personliga och psykiska hälsotillstånd kan de bli aggressiva om de känner att de inte kan hantera en situation. De kan även få panikattacker som en reaktion på stress. Ibland kan de bli tysta och vägra att svara på ytterligare frågor om de känner sig stressade. Vanligare är att de helt enkelt inte kan svara på frågor på det sätt som du förväntar dig. Deras språk kan vara osammanhängande och deras berättelser fragmentariska. Det kan hända att de svarar på ett sätt som kan uppfattas som egendomligt.

4.2.7. Personer med fysiska eller intellektuella funktionsnedsättningar

Sökande med fysiska funktionsnedsättningar kan stöta på olika svårigheter, bland annat syn- och/eller hörselsvårigheter. Därför kan det vara nödvändigt med en annan typ av placering, till exempel att du och intervjuaren sitter närmare sökanden, och tätare pauser samt att ni talar med högre röster eller använder särskilda tekniska lösningar. Detta kan också vara fallet för äldre personer med hörsel- eller synproblem.

Personer med intellektuella funktionsnedsättningar har begränsade kognitiva funktioner och färdigheter. Sådana begränsningar påverkar deras förmåga att förstå information samt deras språkkunskaper, kommunikationsförmåga och förmåga att följa regler. Följaktligen kan

⁽⁵⁰⁾ Se EUAA:s utbildningsmodul om [tolkning i asylsamarhang](#).

sökande med intellektuella funktionsnedsättningar ha svårt att förstå de frågor som ställs under den personliga intervjun och att svara eller redogöra för något på ett strukturerat, tydligt eller sammanhängande sätt. Med anledning av detta kan intervjuaren behöva anpassa intervjutekniken och hur frågorna ställs för att underlätta sökandens förståelse och meningsfulla deltagande i intervjun. Intervjuaren kan använda ett mer lättillgängligt språk med korta och enkla meningar, vilket då även måste återspeglas i din tolkning. Hen kan undvika abstrakta termer och idiom, tala långsammare än vanligt, använda färre öppna frågor och kontrollera sökandens förståelse oftare än vanligt samt upprepa frågorna regelbundet och ge sökanden mer tid att svara. Intervjuaren kan också stödja sina frågor med fotografier, bilder och kroppsspråk, inklusive ansiktsuttryck och tonfall.

4.3. Strategier för tolkning för sökande som befinner sig i en utsatt situation

Både intervjuaren och tolken måste vara förberedda inför att kommunicera med alla de grupper som nämns i avsnitt [4.2 Grupper som befinner sig i en utsatt situation](#). I det här avsnittet kan du läsa om några lämpliga strategier och attityder samt användbara färdigheter för tolkning för sökande som befinner sig i en utsatt situation.

Dessa strategier är relevanta för alla som ansöker om internationellt skydd, och i ännu högre grad för sökande som befinner sig i en utsatt situation. Utöver strategierna gäller även alla rekommendationer som nämns i kapitel [2 Viktiga principer för tolkning inom ramen för asylförfarandet](#) och kapitel [3 Tolkning vid asylintervjuer](#).

4.3.1. Att bidra till en förtroendeingivande atmosfär

Det är viktigt att utifrån principerna empati, förtroende och respekt bygga upp en professionell relation med sökanden. Som tolk ansvarar du också för att bidra till att skapa en stödjande miljö under asylintervjuer med personer som befinner sig i en utsatt situation.

- Tänk på att alla sökande är olika och att denna **mångfald** kommer att påverka hur de uppfattar intervjusituationen och uttrycker sig. Behandla sökande med respekt och värdighet, oavsett vilka erfarenheter och problem de har och oavsett hur de betar sig. Var öppensinnad, undvik stereotypt tänkande, var medveten om din egen attityd och dina förutfattade meningar gentemot alla sökande och var noga med att inte stämpla någon.
- Var alltid medveten om vilka **icke-verbala kommunikationssignaler** du sänder ut och se till att ditt kroppsspråk, dina gester och dina ansiktsuttryck är uppmärksamma och neutrala. Visa inte några känslor eller hur du uppfattar något, särskilt inte om sökandens berättelse påverkar dig på ett negativt sätt. Tänk på att ditt kroppsspråk samt dina ansiktsuttryck och gester kan få sökande att skämmas eller känna sig hotade.
- **Ha en empatisk och neutral inställning.** Icke-neutrala inställningar – till exempel auktoritära, otåliga, förvånade, uttråkade eller roade inställningar – kan få sökande att känna sig obekväma eller bli misstroagna. Var empatisk och lyssna uppmärksamt, till exempel genom att använda icke-verbala signaler, såsom att nicka, titta på den som

talar eller använd vokala signaler, såsom ”hmm”, för att visa att du förstår. Om du känner dig misstrodd av sökanden, be intervjuaren om en paus och föreslå att upprepa för sökanden att både du och intervjuaren följer reglerna om konfidentialitet och att sökanden ska känna sig fri att uttrycka sin identitet, sina känslor eller sina tidigare erfarenheter.

Situationsbetingad utmaning: att ha en neutral inställning och visa empati

Under intervjun blir sökanden känslös och börjar gråta.

Vad gör du?

Du förblir uppmärksam på ditt icke-verbala språk. Du upprätthåller en neutral inställning och visar inga tecken på obehag, otålighet eller andra känslor. Du kan samtidigt visa empati genom att till exempel ha en öppen kroppshållning (inte korsarmarna, inte vända ryggen till etc.) och sänka blicken.

4.3.2. Att samarbeta med sökanden och intervjuaren

- Det är **inte ditt ansvar att se till att intervjun flyter på**. Detta ansvar ligger på intervjuaren. Uppmana inte sökande att fortsätta tala och visa inte tecken på otålighet om de tvekar eller söker efter ord. Exempelvis kan det ta tid för hbtqi-personer eller personer som har utsatts för könsrelaterat våld att öppna sig. Tänk på att du måste kunna hantera långa tystnader och pauser.
- Om sökande väl har öppnat sig och berättar om vad de har varit med om ska du om möjligt försöka att inte avbryta dem, så länge du fortfarande kan tillhandahålla en korrekt tolkning. **Att föra anteckningar** gör det lättare för dig att komma ihåg vad som sagts. Detta är särskilt viktigt vid intervjuer med nödlidande sökande, personer med kognitiva funktionsnedsättningar, äldre personer och personer med psykisk ohälsa.
- Försök att återge sökandens berättelse **på ett så nära sätt som möjligt**, även om den är fragmenterad eller osammanhängande eller om det saknas ord.
- **Försök inte att påverka** hur intervjuaren genomför intervjun. Försök att översätta intervjuarens frågor på ett så nära sätt som möjligt. Om sökanden är ett barn ska du inte förenkla eller ändra det språk som används av intervjuaren för att du tror att det skulle förbättra barnets förståelse. Gör inte heller det språk som barnet använder mer komplicerat när du tolkar för intervjuaren.
- Bekanta dig med den relevanta **terminologin** på alla de språk som du arbetar med. Tekniska termer, som kan omfatta kroppsdelar, medicinska och psykologiska termer samt termer kopplade till sexuell läggning och kön, kan vara av särskild vikt vid tolkning för vissa grupper som befinner sig i utsatta situationer.
- Försök så mycket som möjligt att **undvika störande beteende** (till exempel att klicka med en penna, flytta på stolar, skaka på dina fötter och rita).
- **Tala högre** till personer med hörselnedsättningar och **långsammare och tydligare** till personer med intellektuella funktionsnedsättningar.

4.3.3. Att tolka för barn

- Det kan hända att **barnets språk** inte är särskilt utvecklat, vilket beror på ålder och mognad. Tolka det som barnet säger på ett så nära sätt som möjligt, utan att ändra registret eller anpassa språket till hur vuxna uttrycker sina tankar och känslor. Omformulera eller korrigerar inte barns berättelser.
- Be inte ett barn att utveckla eller utvärdera sina yttranden. Det är **intervjuarens roll att föra samtalet framåt**.
- Barn är särskilt mottagliga för **suggestibilitet**. Se till att du i din tolkning inte använder suggestiva formuleringar eller suggestiv intonation.
- Barn kan vara **rädda för vuxna**. Var välkomnande och empatisk för att bidra till skapandet av en förtroendeingivande atmosfär.
- **Spegla det språk** som intervjuaren använder. Informera intervjuaren om du anser att det på grund av barnets kulturella och språkliga bakgrund är nödvändigt att använda en viss term eller ett visst uttryck för att på ett bättre sätt kunna översätta vad intervjuaren säger.
- **Lyssna uppmärksamt** och använd positiva signaler som hjälper barnen att känna sig lugna och bekväma i den speciella situation som en intervju innebär.
- Var beredd på att en annan typ av **placering** än den vanliga kan vara nödvändig. Vid vissa intervjuer kan det finnas ytterligare deltagare, såsom barnets förmyndare/ företrädare. Särskilda barnvänliga rum kan också användas vid intervjuer med barn. Att placera sig i jämnhöjd med barnet kan underlätta kommunikationen och göra att barnet uppfattar situationen som mindre skrämmande.

Situationsbetingad utmaning: osammanhängande svar från ett barn

Under intervjun svarar barnet på en fråga och säger något som egentligen inte har med frågan att göra, vilket skulle kunna tyda på att barnet inte har förstått frågan.

Vad gör du?

Du gör en korrekt tolkning av barnets yttrande, utan att lägga till eller ändra något, med ord som motsvarar de ord som barnet använt. Du ber inte barnet att upprepa och du vare sig omformulerar eller ställer frågan på nytt. Det är intervjuarens uppgift att ställa frågan på nytt eller omformulera den om det behövs.

4.3.4. Tolkning för hbtqi-personer

- Respektera en sökandes önskan att **självidentifiera sig**, det vill säga att använda sina egna ord för att beskriva sin sexuella läggning eller könsidentitet. Du måste återspegla dessa ord i din tolkning. Använd inte den internationellt erkända terminologin om sökanden inte använder sådana termer.
- Många språk har inga neutrala motsvarigheter till hbtqi-relaterade ord och termer. Bekanta dig med **hbtqi-relaterad terminologi** på alla de språk som du arbetar med. En

del sökande kanske inte känner till de internationellt använda termerna och använder andra ord för att definiera sig själva och andra hbtqi-personer, inklusive ord som kan uppfattas som kränkande. Sådana ord kan vara de enda som används i ursprungslandet och bör översättas på ett så nära sätt som möjligt.

- Kom ihåg att de **substantiv och grammatiska former** (feminina eller maskulina adjektiv, verbformer, pronomen etc.) som transpersoner väljer och använder måste återspeglas i din tolkning och upprepas när du vänder dig direkt till sökanden på dennes språk.

Situationsbetingad utmaning: känsla av misstro

Sökanden verkar obekvämt och tveksam till att prata och frågar dig var du kommer ifrån.

Vad gör du?

Be intervjuaren om en paus och signalera att du har något som du behöver berätta. Informera intervjuaren om den fråga som sökanden ställde till dig och om hur du uppfattade sökandens tveksamhet. Informera dessutom intervjuaren om du och sökanden kommer från samma land eller område och/eller om du för närvarande bor i sökandens stad eller område. Tolkar från sökandens ursprungsland och ursprungsregion eller från samma etniska grupp kan uppfattas som ett hot och många sökande kan vara rädda för att avslöja sin identitet, sin sexuella läggning eller sina erfarenheter inför dem.

Situationsbetingad utmaning: sökanden använder nedsättande termer

En manlig sökande använder ett nedsättande ord eller uttryck för att beskriva sin sexuella läggning och attraktion till män, i stället för att använda ett ord som motsvarar den internationellt använda termen "homosexuell".

Vad gör du?

Du måste översätta det ord eller det uttryck som sökanden använder, även om det är nedsättande. Om du känner att det behövs kan du berätta för intervjuaren att det var den här nedsättande termen som användes av sökanden på originalspråket.

5. Värna om ditt välbefinnande

Att ta hand om sig själv, både fysiskt och psykiskt, bidrar både till ett hållbart arbetsliv och till en ökad arbets kvalitet. Att investera i sitt välbefinnande är ett tecken på professionalism.

I det här kapitlet kan du läsa om

- effekterna av stress och exponering för traumatiska berättelser,
- kortsiktiga och långsiktiga hanteringsstrategier,
- utmanande situationer som du kan ställas inför under dina uppdrag samt hur du ska bete dig i sådana situationer.

5.1. Stress

Som tolk för personer som ansöker om internationellt skydd vet man aldrig innan en intervju vilka känslor man kommer att få under intervjun eller hur man kommer att reagera på sökandens eller intervjuarens yttranden.

Stress är en del av vårt dagliga liv. Långvariga perioder av stress, s.k. kronisk stress, kan däremot påverka ens välbefinnande och hälsa. Detta kan i sin tur leda till att kvaliteten på tolkningen försämras.

Kronisk stress kan påverka din hälsa på olika nivåer. **Fysiskt** kan du drabbas av trötthet eller huvudvärk. Detta kan eventuellt påverka din förmåga att koncentrera dig under långa tolkningsuppdrag eller att arbeta under svåra omständigheter. Dessutom kan stress påverka din **psykiska hälsa**. Det kan leda till förvirring eller glömska. Detta kan göra att du misstolkar ord eller fraser. Du kan också drabbas **känslomässigt**. Du kan känna dig irriterad eller rastlös. Detta skulle i längden kunna påverka ditt uppträdande i tolkningsprocessen. Slutligen kan du drabbas av sömnlöshet eller förlorad aptit, vilket omedelbart kommer att påverka dina energinivåer och din **kognitiva funktion**. Det finns en risk att du inte kan tillhandahålla en fullständig och korrekt tolkning om du upplever stress på detta sätt ⁽⁵¹⁾.

5.2. Inverkan av traumatiska berättelser

Det kan hända att sökandes traumatiska berättelser kan relateras till dina personliga livserfarenheter. Du kanske blir påmind om eller återupplever händelser som har inträffat i ditt privatliv.

Människor reagerar olika på trauma. Detta beror på ens egenskaper och tidigare erfarenheter samt den situation i vilken en traumatiserande händelse inträffar. Kombinationen av att ha en personlig historia av trauma, eller en liknande erfarenhet som den som diskuteras under intervjun, och användningen av första person vid tolkning av traumatiskt innehåll kan leda till ökad stress.

⁽⁵¹⁾ Se EUAA:s utbildningsmodul om [tolkning i asylsammenhang](#). Se även UNHCR Österrike, [Handbook for Interpreters in Asylum Procedures](#), Wien, 2022.

Enligt studier upplever nästan alla tolkar som arbetar inom ramen för asylförfarandet någon gång något slags psykologiskt problem. Nedan ges exempel på konsekvenser av exponering för traumatiska berättelser.

- För att hantera den stress som dessa berättelser orsakar kan du ta till en **försvarsmekanism**, genom vilken du undviker att känna empati och intalar dig själv att sådana hemska händelser helt enkelt är otroliga eller att sökandens berättelse saknar trovärdighet⁽⁵²⁾. Försvarsmekanismer är psykologiska strategier som människor omedvetet använder för att skydda sig mot ångest. Detta kan påverka ditt bemötande av sökanden.
- **Sekundärt trauma** kan sammanfattas som ”det empatiska engagemangets pris” och innebär en intensiv reaktion där personer som utsätts för någon annans traumatiska upplevelser själva upplever traumasymtom. Det innebär en förändring i en persons världsbild. För tolkar som upplever sekundära trauman blir det svårt att sätta gränser gentemot de sökande som de möter under sina uppdrag. Det kan också leda till en känsla av meningslöshet och hopplöshet.
- **Empatitrötthet** avser en förändring i en persons förmåga att känna empati för de personer som hen möter i sin yrkesroll och/eller kollegor eller familjemedlemmar. Som tolk kan du drabbas av empatitrötthet till följd av att du under många år har utsatts för de traumatiska berättelser som sökande delar med sig av. Detta leder till en känsla av avtrubbning och till att de berättelser som du tolkar inte längre utlöser någon reaktion.
- **Utbrändhet** är en persons psykologiska reaktion på kroniska stressfaktorer på arbetsplatsen. Även om det inte betraktas som ett medicinskt tillstånd kan det påverka hälsotillståndet och eventuellt kräva medicinsk behandling. Begreppet används också för att beskriva en kris med koppling till en persons arbete i allmänhet⁽⁵³⁾.

5.3 Hanteringsstrategier

Stress kan hanteras på olika sätt. Negativa hanteringsstrategier, till exempel att dricka för mycket kaffe, tillbringa för mycket tid på telefonen, röka eller dricka alkohol eller missbruka droger, kommer att leda till att du känner dig mer stressad i det långa loppet. Tvärtom kommer de positiva hanteringsstrategier som beskrivs i följande avsnitt att hjälpa dig att värna om och bibehålla ditt välbefinnande och därmed att tillhandahålla högkvalitativ tolkning på ett obehindrat sätt.

5.3.1 Kortsiktiga strategier

Det första steget till ett ökat välbefinnande är att vidta **förebyggande åtgärder**. Det är också viktigt att **identifiera tecken på stress** och **tillämpa positiva hanteringsstrategier**. Följande strategier kommer att hjälpa dig att utföra dina uppgifter på ett obehindrat sätt och att tillhandahålla högkvalitativ tolkning.

⁽⁵²⁾ UNHCR Österrike, *Handbook for Interpreters in Asylum Procedures*, Wien, 2022.

⁽⁵³⁾ Vlack, T. V., *Tools to reduce vicarious trauma, secondary trauma & compassion fatigue*, Tend Academy, 2017.

- Kom överens om **diskreta signaler** med intervjuaren före uppdraget så att hen vet när du behöver en paus (såsom att lägga handen på bordet med handflatan uppåt). Tänk på att tillräckliga pauser behövs för att säkerställa en högkvalitativ tolkning, vilket gynnar alla.
- **Skapa personliga ritualer** för att markera att du påbörjar och avslutar ett uppdrag. Sådana ritualer kan vara att tvätta ansiktet med vatten före och efter uppdraget, ta på dig ett klädesplagg (till exempel en sjal eller en näsduk) före uppdraget och ta av dig det igen när du har slutfört uppdraget eller ta med dig ett föremål (till exempel en penna) som du använder under uppdraget. Sådana ritualer signalerar till din kropp och ditt sinne att du går in i eller går ur din roll som tolk. De hjälper till att skapa en gräns mellan ditt privatliv och ditt yrkesliv.
- Träna dig i olika **terapeutiska tekniker** för att slappna av, till exempel andningstekniker, muskelavslappningstekniker och tekniker för mindfulness.

Träna på andningstekniker

Innan du påbörjar andningsövningen ska du se till att du sitter eller ligger i en bekväm position. Låt sedan andetaget strömma djupt ner i magen utan att det känns obekvämt. Andas in genom näsan och ut genom munnen. Andas in försiktigt och regelbundet, till exempel genom att räkna från ett till fem, och utan att pausa eller hålla andan andas du sedan ut försiktigt, genom att igen räkna från ett till fem.

Träna på muskelavslappning

Spänn aktivt dina muskler, men inte så mycket att de blir överansträngda, och låt dem sedan slappna av. Känn efter hur det känns när musklerna först spänns och sedan slappnar av. Om du har skador eller smärta kan du hoppa över de drabbade områdena.

Träna mindfulness

Du kan träna mindfulness var som helst och när som helst genom att fokusera på nuet. Rikta uppmärksamheten mot dina andetag. Du kommer att bli distraherad av dina tankar. Försök inte att kontrollera dem. I stället kan du försöka att observera vilka tankar som far igenom huvudet.

- **Var proaktiv** genom att fråga intervjuaren före intervjun om det finns någon information som skulle vara bra för dig att känna till, så att du kan förbereda dig känslomässigt.
- Ha god kännedom om dig själv och **dina begränsningar**. Tacka nej till uppdrag som kan utlösa negativa reaktioner hos dig själv⁽⁵⁴⁾ (om du känner till vad uppdraget handlar om i förväg). Detta är särskilt tillämpligt på uppdrag som involverar sökande som befinner sig i en utsatt situation.
- **Fokusera på den förestående uppgiften** och påminn dig själv om att ditt arbete är viktigt för att säkerställa kommunikationen mellan asylmyndigheten och sökanden. Din roll är att överbrygga språkbarriärer mellan talarna och det yttrande som du översätter är inte ditt eget utan talarens.
- Om sökanden hamnar i en känslomässig kris ska du hålla dig lugn och **informera intervjuaren** om du känner dig hotad.
- Se till att du känner till **säkerhets- och skyddsåtgärderna** och utrymningsvägarna så att du är förberedd i händelse av omedelbar fara. Detta hjälper dig att känna dig lugn och fokuserad under intervjun. Myndigheten kan komma att informera dig före intervjun om ärendet kräver extra säkerhetsarrangemang, till exempel om det rör sig om en sökande som tidigare uppvisat ett våldsamt beteende.
- **Tillämpa jordningstekniker**. Att ha en stressboll eller något annat mjukt i handen och att föra anteckningar under tolkningsuppdraget kan hjälpa dig att vara mentalt närvarande i intervjurummet.
- **Ta inte det personligt** om en sökande inte verkar lita på dig. På grund av tidigare personliga erfarenheter eller på grund av att ansökan innehåller ytterst personliga detaljer har vissa sökande svårt att lita på tolkar med en viss bakgrund eller att lita på andra människor i allmänhet.

Som **en sista utväg**, om ingen av strategierna ovan är lämpliga och först efter att ha kommit överens med intervjuaren under en paus, kan du **skifta till att använda tredje person** i stället för första person under tolkning. Detta kan hjälpa dig att distansera dig från traumat. Detta innebär till exempel att du skulle säga "Han blev svårt misshandlad" i stället för "Jag blev svårt misshandlad". Tänk dock på att detta skifte kan påverka korrektheten i din tolkning eftersom subjektet och pronomenet ändras. Det kan bli otydligt för intervjuaren vem som står bakom det tolkade yttrandet.

Om du känner att du har nått din gräns för vad du klarar av kan du be intervjuaren om en **paus** och sedan i enrum förklara för intervjuaren att du inte kan fortsätta.

⁽⁵⁴⁾ Easo, [Praktisk vägledning om personalvård för asyl- och mottagningspersonal. Del II: Verktygslåda för personalvård](#), 2021.

5.3.2. Långsiktiga strategier

För att du ska kunna fortsätta att arbeta som tolk på ett professionellt sätt är det också viktigt att du på lång sikt ägnar tillräcklig uppmärksamhet åt dina känslor och uppfattningar. Nedan följer några strategier för hur du kan förbättra ditt välbefinnande utanför intervjusituationen.

- **Meditera.**
- Gå **promenader**.
- Var aktiv genom olika former av **fysisk träning**.
- Var **kreativ** och upptäck nya saker.
- **Lär dig** något nytt.
- **Uttryck** dina känslor.
- Be om en **avstämning** med intervjuaren eller med din chef närhelst du behöver det.
- **Prata om händelser som ger upphov till stress** med professionella, såsom psykologer. En av de bästa strategierna för att hantera stress är att prata om sådana händelser. Med hänsyn till uppförandekoden för tolkar och principen om konfidentialitet som omfattas av den är du dock begränsad i vad du kan dela med dig av. Som en följd av detta kan det kännas omöjligt att få utlopp för de känslor som du går och bär på från dina uppdrag. Vi råder dig att prata om dina upplevelser efter ett psykiskt påfrestande uppdrag, helst med en person som arbetar med psykisk ohälsa, eller med en kollega som har erfarenhet av psykologiskt stöd, med intervjuaren eller med din chef. Det är dock fortfarande viktigt att du inte nämner några detaljer som kan leda till identifiering av sökanden eller som är specifika för ärendet (såsom sökandens namn, nationalitet, stam eller yrke). På så sätt uppfyller du fortfarande dina skyldigheter när det gäller konfidentialitet.
- Ta reda på vad din asylmyndighet rekommenderar eller vilka tjänster den erbjuder för att främja **personalens välbefinnande**. I vissa länder anordnas väggledda sessioner för kollegialt stöd, handledning och utbildning med fokus på krishantering eller trauma. Detta kan bidra till att förbättra ditt välbefinnande ⁽⁵⁵⁾.

⁽⁵⁵⁾ För resurser med ytterligare information, se UNHCR Österrike, [Handbook for Interpreters in Asylum Procedures](#), Wien, 2022, s. 210.

Situationsbetingad utmaning: att hantera känslor

Under en intervju berättar sökanden att hon varit tvungen att skiljas från sin mor som stannade kvar i ursprungslandet. Detta berör dig av personliga skäl. Du blir känslosam och känner att du håller på att börja gråta.

Vad gör du?

Glöm inte att det är ett tecken på professionalism att vid behov be om en paus. Be intervjuaren om en paus. Under pausen kan du göra olika andningstekniker, muskelavslappningstekniker eller tekniker för mindfulness. Du kan också överväga att dela dina känslor med intervjuaren. Du måste bedöma om du kan fortsätta att tolka utan att det påverkar kvaliteten på ditt arbete. Tänk på att en känslomässig reaktion under intervjun, som tar sig uttryck genom verbal och icke-verbal kommunikation, också kan påverka sökanden. Du kan fundera över varför just den berättelsen triggade dig. På lång sikt kan du arbeta med dig själv så att du kan hantera liknande situationer på ett bättre sätt i framtiden. I framtiden kan du också välja att inte tacka ja till uppdrag som kan väcka negativa känslor hos dig och därmed påverka kvaliteten på din tolkning.

Situationsbetingad utmaning: att känna sig överväldigad

Under de senaste veckorna har du haft flera betungande uppdrag och du känner du dig mentalt trött och otålig gentemot de sökande.

Vad gör du?

Det är viktigt att erkänna dessa känslor och att inte ignorera dem. Fundera över hur detta påverkar kvaliteten på ditt arbete och om du kan fortsätta att ta på dig nya uppdrag i detta läge. Det kan vara till hjälp att prata om dina känslor med en person som arbetar med psykisk ohälsa, en kollega, intervjuaren eller din chef. Du kan också fråga den myndighet som du arbetar för om den erbjuder några tjänster som främjar personalens välbefinnande. Det är viktigt att du hanterar dina känslor med hjälp av positiva hanteringsstrategier.

Se även **Grundläggande regler för tolkning inom ramen för asylförfarandet**

Se även **Checklistor för tolkning i asylförfarandet**

Europeiska unionens
publikationsbyrå

igc intergovernmental consultations
on migration, asylum and refugees

